

T.C.
İSTANBUL SABAHATİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

EĞİTİM YÖNETİCİLERİNİN OKULLARDA BULUNAN
SAĞLIK VE GÜVENLİK RİSKLERİNE İLİŞKİN
ALGILARI:
ÇANKIRI İLİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fahri Oluk

İstanbul

Ocak 2018

T.C.
İSTANBUL SABAHATİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

**EĞİTİM YÖNETİCİLERİNİN OKULLARDA BULUNAN SAĞLIK
VE GÜVENLİK RİSKLERİNE İLİŞKİN ALGILARI:
ÇANKIRI İLİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fahri Oluk

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ertuğrul ORAL

İstanbul

Ocak, 2018

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan Yrd. Doç. Dr. Ertuğrul ORAL

Üye Doç. Dr. Mustafa ŞEKER

Üye Yrd. Doç. Dr. Kamil Arif KIRKIÇ

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Ömer ÇAHA

Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “**Eğitim Yöneticilerinin Okullarda Bulunan Sağlık Ve Güvenlik Risklerine İlişkin Alguları**” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Fahri OLUK

ÖNSÖZ

Bu çalışmada Eğitim yöneticilerinin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin algılarını incelemek amaçlanmıştır.

Okullarda tehlike olarak algılanan unsurlar içinde bulunulan zaman dilimlerine göre farklılık gösterebilir. Bu tehlikelerin belirlenip herhangi bir sağlık ve güvenlik riskine dönüşmemesi için öncelikle yapının anlaşılmasını gerekmektedir. Okullarda tehlikelerden kaynaklanan bu güvenlik tehditlerinin ve risklerin geniş çaplı bir analizinin yanı sıra, bu tehditlerin en aza indirilmesinde bütün bireylere düşen sorumlulukların belirlenmesi çok önemlidir.

Eğitim yöneticilerinin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin algıları ve bu algılara göre öğrenciler önündeki sergilemiş oldukları davranışları okuldaki eğitim kalitesini ve öğrencilerin okullardaki güvende olma hissini etkileyebileceği aşikârdır. Bu amaçla eğitim yöneticilerinin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin algıları incelenmiştir.

Tezimin her aşamasında bana yol gösteren, yardımlarını ve desteğini esirgemeyen değerli danışmanım Yrd. Doç. Dr. Ertuğrul ORAL'a, teşekkürü borç biliyorum.

Fahri OLUK

İstanbul - 2018

ÖZ

EĞİTİM YÖNETİCİLERİNİN OKULLARDA BULUNAN SAĞLIK VE GÜVENLİK RİSKLERİNE İLİŞKİN ALGILARI. ÇANKIRI İLİ ÖRNEĞİ

Fahri OLUK

Yüksek Lisans, Eğitim Yönetimi ve Denetimi

Tez danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Ertuğrul ORAL

Ocak-2018, 82 Sayfa

Bu araştırmada eğitim yöneticilerinin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin algıları ve bu algıların bazı değişkenlere göre (yaş, cinsiyet, meslekteki hizmet süresi, eğitim düzeyi gibi) farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini 2015-2016 eğitim öğretim yılında Çankırı'daki MEB'e bağlı okul öncesi, ilköğretim ve lise düzeyinde görev yapan tüm yöneticiler oluşturmaktadır. Basit örnekleme yöntemi ile 82 yöneticiden örneklem alınmıştır. Eksiksiz olarak doldurulduğu görülen 82 tane ölçek SPSS 22.00 paket programına girilerek analizler yapılmıştır.

Araştırmada verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilen ölçekten yararlanılmış ve anketten elde edilen verilerin güvenilirliği için yapılan istatistiksel incelemede SPSS programında iç tutarlılıkları (Cronbach Alpha katsayıları) hesaplanmıştır.

Araştırmaya katılan grupların kişisel özellikleri ile ilgili verilerin çözümlenmesinde frekans ve yüzde hesaplamaları yapılmıştır. Eğitim yöneticilerinin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin algılarının belirlenmesi amacıyla deneklere yöneltilen 37 adet ifadeye araştırmaya dâhil edilen grubun görüş farklılıklarının test edilmesi için bağımsız grup T Testi ile Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi uygulanmış ve sonuçlar değerlendirilmiştir.

Araştırma sonunda; eğitim yöneticilerinin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin algılarının yaş, cinsiyet, bulunduğu okuldaki çalışma süresi, bulunduğu okuldaki pozisyonu, meslekteki kıdemi ve yöneticilik yaptığı eğitim düzeyi gibi değişkenlere göre farklılık göstermediği bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okul Güvenliği, Okul Sağlığı, Güvenlik ve Sağlık Kültürü

ABSTRACT

THE PERCEPTIONS of SCHOOL ADMINISTRATORS about HEALTH and SAFETY RISKS at SCHOOLS. ÇANKIRI SAMPLE

Fahri Oluk

Master of Education Administration and Supervision

Thesis consultant: Asst. Prof. Dr. Ertuğrul ORAL

January-2018, 82 pages.

In this research, the perceptions of school administrators about health and safety risks at schools were investigated, and it was also examined whether these perceptions differed in relation to such variables as age, gender, education level and work experience or not.

In the research, general survey model was used. The universe of the research consists of all the school administrators employed at pre-schools, primary, middle and high schools that are affiliated to Ministry of Education in Çankırı. In total 82 administrators took part in the study through simple sampling. The obtained data were processed and analyzed using SPSS 22.00 program.

A scale developed by the researcher was used to collect data, and the internal consistency (Cronbach Alpha coefficients) of the scale was measured to ensure reliability of the data.

Frequency counting and percentage calculations were made to analyze personal information of the sample. The 37 questions were asked to determine the perceptions of school administrators about health and safety risks at schools. For the purpose of exploring the different ideas among the group, independent group t-test and Analysis of Variance (ANOVA) test were used and the results were evaluated.

At the end of the research, it was found that the perceptions of school administrators about health and safety risks at schools did not differ in relation to variables such as age, gender, working experience, status in the school, overall working experience or educational level.

Key words: School Safety, School Health, Safety and Health Culture

İÇİNDEKİLER

Önsöz	i
Öz	ii
Abstract	iii
Kısaltmalar Listesi	vii
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1 Problem	2
1.2 Araştırmanın Önemi.....	2
1.3 Varsayımlar	3
1.4 Sınırlılıklar	3
1.5 Terimler (Tanımlar)	4
İKİNCİ BÖLÜM	5
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	5
2.1 OKUL GÜVENLİĞİ	5
2.1.1 Okul Mekânlarının Güvenliği	7
2.1.2 Güvenli Okulun Özellikleri.....	9
2.1.3 Acil Durumlarda Alınacak Önlemler	21
2.1.5 Güvenli Okul İklimi	28
2.2 OKUL SAĞLIĞI	29
2.2.1 Okul Mekânlarının Sağlığı.....	31
2.2.2 Sağlıklı Okulun Özellikleri	34
2.2.4 Okul Sağlığı Birimi	40
2.3 OKULDA ACİL DURUM YÖNETİMİ.....	41
2.3.1 Planın Oluşturulması.....	46

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	47
YÖNTEM	47
3.1 Araştırmanın Modeli	47
3.2 Evren ve Örneklem	47
3.3 Veri Toplama Teknikleri.....	47
3.4 Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması.....	48
3.5 Araştırmanın Hipotezleri	48
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	50
BULGULAR VE YORUMLAR	50
4.1 Demografik Bulgular	50
4.2 Sorulara İlişkin Frekans Analizi	54
4.3 Normallik Testi	56
4.4 Anova Analizi Bulguları	56
4.5 T-Testi Analizi Bulguları.....	59
4.6. KMO Testi	62
4.7 Faktör analizi	62
BEŞİNCİ BÖLÜM	65
TARTIŞMA VE DEĞERLENDİRME	65
5.1 Sonuç ve Tartışma.....	65
5.2 Öneriler	67
KAYNAKÇA.....	69
EKLER.....	75

TABLO LİSTESİ

Tablo 4.1.1: Çalışanların Yaş Durumuna Göre Dağılımı	50
Tablo 4.1.2: Çalışanların Cinsiyetine Göre Dağılımı	51
Tablo 4.1.3: Çalışanların Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı	51
Tablo 4.1.4: Çalışanların Bulunduğu Okuldaki Çalışma Süreine Göre Dağılımı.....	51
Tablo 4.1.5: Çalışanların Bulunduğun Okuldaki Pozisyonuna Göre Dağılımı	52
Tablo 4.1.6: Çalışanların Meslekteki Kıdemine Göre Dağılımı	52
Tablo 4.1.7: Çalışanların Yöneticilik Yaptığını Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı	53
Tablo 4.1.8: Çalışanların Yöneticilikteki Kıdemine Göre Dağılımı.....	53
Tablo 4.2.1: Sorulara İlişkin Frekans Analizi	54
Tablo 4.2.2: Sorulara Verilen Cevapların Matrisi	55
Tablo 4.3.1: Normallik analizi	56
Tablo 4.4.1: Yöneticilerin çalışma süreleri ile okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin değerlendirmeleri arasındaki anova analizi	57
Tablo 4.4.2: Yöneticilerin meslekteki kıdem süreleri ile okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin değerlendirmeleri arasındaki anova analizi	57
Tablo 4.4.3: Yöneticilerin içerisinde buldukları yaş grupları ile okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin değerlendirmeleri arasındaki anova analizi	58
Tablo 4.4.4: Yöneticilerin yöneticilik yaptıkları eğitim derecesi ile okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin değerlendirmeleri arasındaki anova analizi	58
Tablo 4.4.5: Yöneticilerin kıdemleri ile okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin değerlendirmeleri arasındaki anova analizi	59
Tablo 4.5.1: Yöneticilerin Cinsiyet ile okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin değerlendirmeler arasındaki t-testi.....	60
Tablo 4.5.2: Yöneticilerin eğitim seviyeleri ile okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin değerlendirmeler arasındaki t-testi.....	60
Tablo 4.5.3: Yöneticilerin idari görevleri ile okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin değerlendirmeler arasındaki t-testi.....	61
Tablo 4.6.1: KMO and Bartlett's Test.....	62
Tablo 4.7.1: Faktör analizi	63

KISALTMALAR LİSTESİ

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

SPSS: (Statistical Package for the Social Sciences) Sosyal Araştırmalar İçin İstatistiksel Program Paketi

Akt: Aktaran

ev: Çeviren

Ed: Editör

sf: Sayfa

vd: ve diğerleri

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Son yıllarda uygulamaya başlanılan, iş sağlığı ve güvenliği politika çalışmaları, çalışanların da görüşlerini alarak bütün ilgili bireyleri bir araya getiren, risk önleme anlayışının oluşumunu, meydana gelebilecek risklerin önceden belirlenerek kontrol altına alınmasını temel alan, koruyucu yaklaşımlara dayanmaktadır.

Eğitimde sağlık ve güvenlik kültürünün, eğitim hayatında kalite ve verimliliğin sağlanması ve devam ettirilmesinde temel unsurlardan biri olmasından dolayı küçük yaşlardan itibaren sağlık ve güvenlik konusunda eğitimlerin verilerek gerekli hassasiyetin artırılması dikkate alınması gereken önemli bir husustur.

Bireysel anlamda kendi güvenlik ve sağlığını koruma ve geliştirme bilincinin oluşturulması sonucu kazanılan alışkanlıklar gelecek yıllarda ülkemizin refahına ve gelişmişlik düzeyine de olumlu katkı sağlayacaktır.

Geleceğin işgücünün sağlıklı ve güvenli olabilmesi için sağlık ve güvenlik anlayışının eğitim süreci içerisinde kazandırılması artık bir zorunluluktur. Eğitim kurumlarındaki okul yöneticilerinin, öğretmenlerin güvenli ve sağlıklı yaşam ve iş sağlığı güvenliği konularında doğru davranış modellerini sergilemeleri, buldukları okullarda güvenlik ve sağlık ile alakalı politika çalışmalarını yapmaları öğrencilerin kendilerini güvende hissederek eğitim kalitesinin artmasına ve dolayısıyla başarının artmasına büyük ölçüde katkı sağlayacaktır.

Sağlık ve güvenlik algısının eğitim sürecine aktarılması yaşam boyu öğrenmeyi hedeflemelidir. Öğrencilerde, sağlık ve güvenlik bilincinin oluşturulması ancak okullarda bulunan yönetici ve öğretmenlerin bu konudaki algıları ve bu algıların uygulamaya konulduğu derecede mümkün olacaktır.

Bu araştırmanın amacı eğitim yöneticilerinin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin algılarının incelenmesidir. Bu bölümde araştırmanın temelini teşkil eden problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi, varsayımlar,

sınırlılıklar sunulmuş ve araştırmada kullanılan terimlere ilişkin kavramsal bilgilere yer verilmiştir.

1.1 Problem

Araştırmanın problemi, eğitim yöneticilerinin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin algılarını ortaya koyarak güvenli okul ortamları oluşturmaktır.

Bu genel amaca ulaşmak için alt hedefler;

1. Mümkün olan en üst seviyede mevzuata uyarak yasal şartları sağlamak.
2. Okullarda sağlık ve güvenlik politikasını oluşturarak bunlara uygun hareket etmek.
3. İyi bir iletişim bağlantısı kurarak sağlık ve güvenlik ile ilgili konuların görüşülmesi ve ortaya konmasını sağlamak.
4. Öğretmenlerin, öğrencilerin ve diğer paydaşların meydana gelebilecek riskler hakkında yeterince bilgilendirilmelerini sağlamak, gerekli talimatları hazırlamak, eğitimlerle desteklemek ve gerekli gözetimleri yapmak.
5. Okullarda bulunabilecek tehlikeleri belirleyerek, bu tehlikelerin doğuracağı riskleri değerlendirmek, kontrol altına almak ve ortadan kaldırmaktır.
6. Okulun sağlık ve güvenlikle ilgili politikalarının verimliliğini izlemek, gözden geçirmek ve gerektiği zamanlarda düzeltmeler ve iyileştirmeler yapmak.

1.2 Araştırmanın Önemi

Eğitim yöneticileri yönetimlerini üstlendikleri kurumların etkili ve verimli bir şekilde işleyebilmesi için kurumda bulunan bireylerin sağlık ve güvenliğini, dolayısıyla da kurumsal etkinliğini iyi veya kötü yönde etkileyebilecek her türlü etkeni göz önünde bulundurmalıdırlar. Özellikle eğitim gibi hizmet üreten kurumlarda yöneticilerin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve diğer paydaşların sağlık ve güvenliklerinin sağlanması büyük önem taşır. Yönetici ve öğretmenlerin etkili ve verimli bir eğitim öğretim hizmeti sunabilmesi buldukları mekânlarda kendilerini sağlıklı ve güvende hissetmeleri ile mümkündür. Sağlık ve güvenlik algısı öğretmenlerin iş hayatı dışındaki sosyal hayatlarını, fiziksel ve ruhsal sağlıklarını ve verimliliklerini de etkileyebilmektedir.

Okullarda yöneticilerin önemi aslında üstlendiği yönetim görevinden kaynaklanmaktadır. Bu görev okulu, belirlenen amaçlar doğrultusunda ilerletmektir. Okul yöneticisinin bu önemli görevini etkili ve verimli bir şekilde yürütmesi, onun başarılı yönetsel davranışlarda bulunmasına bağlıdır.

Okullarda bireyler ancak kendilerini sağlıklı ve güvende hissettikleri zaman başarılı olup kendilerini yetiştirebilirler ve bu doğrultuda niteliklerini artırabilirler. İlgili literatürler tarandığında, sağlıklı ve güvenli okul deyince, çevresiyle iyi ilişkiler içinde olup çatışmalar yaşamayan, zorbalığın olmadığı ve bu çevre tarafından meşrulaştırılan ve bu çevreden destek alan okul olarak anlaşılıyor. Bireysel olarak kişilerin fiziki olarak sağlığı ve güvenliği, kendilerini sağlıklı ve güvende hissetmeleri daha sonraki planda öne çıkıyor. Bu araştırma sonucunda elde edilecek bulgulardan yararlanılarak, ilimizde görev yapan okul yöneticilerinin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin algılarının tespit edilmesi, bu durumun bilimsel olarak araştırılması ve okul yöneticilerine yol göstermesi; kuramsal ve uygulamalı çalışmalara veri sağlaması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

1.3 Varsayımlar

- 1- Araştırmada kullanılan ölçeğin araştırmanın amacına uygun ve geçerli olduğu, elde edilmeye çalışılan verileri toplamaya yeterli olduğu,
- 2- Örnekleme oluşturan bireylerin evreni temsil ettiği,
- 3- Anket uygulanan bireylerin ölçme araçlarına samimi olarak cevap verdiği varsayılmıştır.

1.4 Sınırlılıklar

- 1- Araştırmada kullanılan ölçme ve değerlendirme araçlarından elde edilen bilgiler kişilerin bu ölçeklere verdiği samimi cevaplarla ve ölçeklerin ölçtüğü özelliklerle sınırlıdır.
- 2- Araştırmadan elde edilen bulgular Çankırı ilindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretim okulları ile sınırlıdır.
- 3- Araştırma 2015-2016 eğitim öğretim yılıyla sınırlıdır.

4- Araştırma eğitim yöneticilerinin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik algısı, okul sağlığı ve okul güvenliği konularıyla sınırlıdır.

5- Araştırma örnekleme dâhil edilen 42 okul ve 82 yönetici ile sınırlıdır.

1.5 Terimler (Tanımlar)

Okul: Çevresinden aldığı başta öğrenci kaynağı olmak üzere, diğer kaynakları (program, öğretmen, teknoloji vb.) belli alt sistemler yardımıyla işe koşan, çevreye eğitim hizmeti ve eğitilmiş insanları ürün olarak sunan, okulun işleyişini değerlendirerek dönütler sağlayan açık ve sosyal bir sistemin adıdır (Şişman ve Turan, 2005: 109).

Okul Güvenliği: Öğrencilerin, öğretmenlerin ve diğer personelin kendilerini fiziksel, psikolojik ve duygusal bakımdan özgür hissetmeleridir (Dönmez, 2001: 63-74).

Okul Sağlığı: Toplumda okul çağındaki bütün çocukların mümkün olan en iyi bedensel, ruhsal ve sosyal açıdan sağlığa kavuşmalarını sağlamak ve devam ettirmek böylece çocukların ve dolayısıyla toplumun sağlık düzeyini yükseltmek amacıyla öğrencilerin ve okul personelinin sağlığının değerlendirilmesi, geliştirilmesi ve sağlıklı okul yaşamının sağlanması ve sürdürülmesi, öğrenciye ve dolayısıyla topluma sağlık eğitimi verilebilmesi için yapılan çalışmaların tümüne okul sağlığı hizmetleri denir. (Pekcan, 2006: 454-469).

Yönetici: Kapsama dâhil okul ve kurumlarda, 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede öngörülen kadro unvanları ile bir bağlantı kurulmadan öğretmenlere 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun değişik 88 inci Maddesi uyarınca ikinci görev kapsamında verilen müdürlük, müdür başyardımcılığı ve müdür yardımcılığı görevlerini, yerine getiren kişidir (Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yönetici ve Öğretmenlerinin Norm Kadrolarına İlişkin, 2014: 2).

Eğitim kurumu: Millî Eğitim Bakanlığına bağlı her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim veren okul ve kurumları ifade eder (Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yönetici ve Öğretmenlerinin Norm Kadrolarına İlişkin, 2014: 2).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 OKUL GÜVENLİĞİ

Güvenli okul kavramı; okulun içerisinde olduğu coğrafi konumdan, sosyolojik etkenlerden ve öğrencilerin içinde buldukları sosyoekonomik durumları gibi değişik faktörlerden etkilendiği için sınıflandıra ayrılmazı zor olan bir tanımdır. Güvenli okula ya da okul güvenliğine ilişkin birçok açıklama literatürde mevcuttur. Dönmez'e (2001: 64) göre okul güvenliği; "Öğrencilerin, öğretmenlerin ve diğer personelin kendilerini fiziksel, psikolojik ve duygusal bakımdan özgür hissetmeleridir."

Okul güvenliği, öğrencilerin veya diğer okul paydaşlarının okula gitmek için evlerinden ayrılmasından başlayıp tekrar evlerine dönünceye kadar geçmiş olan tüm aşamaları içerir. Okul güvenliği mekânlar açısından ele alınacak olursa (Işık, 2004, Millî Eğitim Dergisi, Sayı:164);

1. Ev ile okul arasında geçen sürelerde güvenlik,
2. Okul içinde geçen sürelerde güvenlik,
3. Sınıfta içerisinde geçen sürelerde güvenlik olarak üç esas alandaki güvenliği kapsamaktadır.

Okul güvenliği "okulda öğrenme için uygun bir ortam oluşturulmasıdır" (Güven, 2002: 68). Okul güvenliği; öğretmenlerin, öğrencilerin, velilerin ve ziyaretçilerin okul etrafındaki ortamda kendilerini güvende hissetmeleri, fiziksel, sosyal ve psikolojik yönden "özgür" hissetmeleri olarak tanımlanabilir. Okul güvenliği sadece okulların ortamının güvenli olması ile sınırlı değildir. Güvenli okulun kapsamı ve boyutları; öğrencinin veya diğer okul personelinin okula gitmek için evinden çıkmasından başlayarak tekrar evine dönünceye kadar geçen tüm süreleri kapsar (Işık, 2004: 164).

Okulun güvenliğini etkileyen sebepler hayli geniş olmakla birlikte farklı sebepleri içinde barındırmaktadır. Bu sebeplerin bazıları fiziksel düzenlemeleri içine

alırken bazıları ise okul ve etrafında yaşanan güvenlik tehditlerini, okulun sosyal ortamı gibi farklı faktörleri içerebilmektedir. Bu unsurlar okulun güvensiz veya güvenli olmasını çok yakından etkileyebilir.

Okullarda güvenli ortamların elde edilmesi çalışmaları, sadece şiddetin ve zorbalığın önüne geçilmesine yönelik uygulamalardan ibaret değildir. Okullarda güvenliğin sağlanması için, okul ve okulun etrafındaki fiziki durumların güvenilir bir duruma getirilmesinden, çocuk psikolojisi ve gelişimi konularında eğitim almış personellere, şiddet ve suç karşısında farkındalığın oluşturulmasından, öğrenciler ile kurulan etkili iletişim sürecine kadar devam eden çok geniş bir çerçevede ele alınması gerekir.

Öğrencilerin günlük yaşamda vakitlerinin büyük bir kısmını okulda geçirdikleri düşünülürse, güvenlik ile ilgili alınması gereken önlemlerin önemi daha net anlaşılır. Bu sebepten güvenli okullar, öğrencilerin eğitim öğretim hayatını destekleyen ve başarılarına katkı sağlayan büyük bir yardımcı konumundadır. Güvenli bir okul, öğrencinin eğitim öğretim hayatındaki gereksinimlerini, ilgilerini ve ihtiyaçlarını karşılayan bir yer gibi algılanır. Güvenli bir okul, öğrenci için çevre, birey uyumu ve olumlu okul iklimi ortamını en üst düzeye çıkarma eğilimlidirler (Karal, 2011: 9).

Alınabilecek önlemler sadece anlık bir bakış açısından ziyade daha önceden düşünülerek alınan önlemleri ve düzenlemeleri de içinde barındırmalıdır. Okullarda bulunan şartların, bir güvenlik zafiyeti meydana getirmeden evvel önüne geçilebilecek bir şekilde tasarlanması gerekmektedir. Güvenli okul oluşturmadaki amacın hedefinde öğrenciler olduğu düşünülürse, alınması gereken önlemlerin aktif önleme yöntemlerinden başka, güvenlik ile ilgili algıyı en üst seviyede tutmayı sağlayacak pasif önleme yöntemleri ile ilgili planların da düşünülerek hareket edilmesi çok önemli bir konudur.

Okul güvenliğinin sağlanması noktasında sadece şiddet ve suç karşısında alınacak önlemlerin yeterli olmayacağı ya da geçici bir önlem olarak kalacağı hesap edilmelidir. Okul güvenliğinin kapsamı içerisinde düşünülecek önlemler kurumsal gelişimi ve değişimi de kapsamalı, yalnızca bireysel düzeyde de olmamalıdır.

2.1.1 Okul Mekânlarının Güvenliği

Son zamanlarda okul ve çevresinde oluşan, yaralanma ve ölümlle sonuçlanan kazalara sıkça rastlanmaktadır. Birde buna öğrenci servis araçlarının yaptığı kazalarda katılırsa, fiziksel olarak öğrencilerin karşılaşılabileceği güvenlik sorununun kapsamını daha iyi anlayabiliriz. Öğrencilerin fiziki özelliklerinden dolayı yetişkinlere göre kaza durumlarında daha bilinçsiz ve savunmasız olacakları düşünülecek olursa tehlikenin boyutu biraz daha artmaktadır.

Okullardaki ve çevresindeki güvenlik çalışmaları, okul ortamında bulunan pozitif havayı geliştirmek ve katkı sağlamak adına çok önem arz etmektedir. Okullarda fiziki güvenliği sağlanmak, okuldaki güvenliğinin etkili öğelerinden birisidir. Fiziksel şartlardan dolayı oluşabilecek kazalar, bu şartların bireylerin psikolojik açıdan üzerlerindeki şiddete yönelik eğilimi azaltıcı veya artırıcı etkileri düşünüldüğünde, okulun fiziki bakımdan kontrol ve güvenliğinin sağlanmasının etkili bir yönünü oluşturmaktadır (Shafii ve Shafii S. 2005: 26).

Eğitim öğretim ortamları, öğrencinin kendini her yönden huzurlu, rahat ve mutlu hissedebilecekleri mekânlar olması gerekmektedir. Öğrenci kendini fiziksel ve psikolojik açıdan rahat ve huzurlu hissetmediği ortamda kendisinden beklenen davranışları sergilemesi düşünülemez. Dolayısıyla, fiziki açıdan yapılacak olan düzenleme eylem planlarını içerecek şekilde tasarlanmalı, uygulama ve teori arasındaki ilişki en üst düzeyde olmalıdır.

Birçok ülke okullardaki mekânların planlanması konusunu ayrı bir uzmanlık çalışması olarak kabul ederken, ülkemizde bu konuda çalışmalar henüz profesyonel anlamda yürütülmemekte olup, sınıflarda ve okul çevresinde fiziki ortamın öğrencinin güvenliğini korumak ve sağlanmaya dönük standartlara tam anlamıyla bir girişim yapılmamıştır (Işık, 2004: 12).

Okullardaki öğrencilerin güvenliklerinin sağlanması konusunda, okuldaki tehlikelerin ve risk oluşturan unsurların belirlenmesi önemlidir. Okulun bulunduğu çevrenin şartlarının göz önünde bulundurulması, okulun ve çevresinin güvenliğini sağlama konusunda dezavantajlı veya avantajlı durumların belirlenmesi, güvenliğin oluşturulması için hazırlanan planlarda dikkat edilmesi gereken öğelerdir.

2.1.1.1 Okullarda Mekânların Güvenliğinin Sağlanması Aşamaları

- 1) Okullarda riske neden olabilecek durumlar tanımlanmalıdır.
- 2) Okullarda tehlike oluşturabilecek durumların neler olduğu tanımlanmalıdır.
- 3) Oluşturulacak güvenlik planı okulun sınırlarını kapsayacak şekilde ve okulun zayıf, güçlü yönlerinin farkına varılacağı şekilde tanımlanmalıdır.

Okul güvenliği kavramı, okuldaki öğrencilerin ve diğer görevli personelin eğitim programlarını güvenli bir ortam içerisinde devam ettirmelerini kapsar. Okulları güvenli okul veya güvensiz okul olarak sınıflandırmak okul güvenliği kavramının geniş kapsamlı olmasından dolayı oldukça güçtür.

Güvenlik ihtiyacı karşılanan öğrenci ve diğer personeller kendilerini zihinsel olarak eğitim öğretime yönlendirecek ve bunun sonucu olarak kendilerinin daha özgür bir ortamda olduğunu algılayan bu bireyler başarıyı sağlayacaktır.

Okulun güvenliği, eğitimciler, öğrenciler, veliler, yasa uygulayıcıları, iş yerleri, emniyet birimleri ve diğerlerini içeren tüm toplum tarafından geniş çaplı bir çabayı gerektirmektedir. Önleme, müdahale, tedbir alma ve gerektiğinde karşılık verme gibi okul güvenliğini gösteren kapsamlı bir yaklaşım uygulanan okullar, öğrencilerin güvenliğini arttırmaktadır (Schneider, 2002).

Güvenli bir okul görüntüsü büyük oranda fiziksel olarak öğrenciyi etkileyen farklı etkenlere dikkat ederek tamamlanabilir. Fiziki faktörlerin çoğu direkt olarak öğrencilerin öğrenme becerilerini, davranışlarını ve tavırlarını etkileyebilir. Dolayısıyla öğrencilerin bedenine etki eden her şey, sonuç olarak sınıf ikliminin pozitif veya negatif hale dönüşmesine yol açabilir. Öğretmen sınıfta, güvenilir, etkili, verimli ve faydalı öğrenme ortamından sorumlu kişidir. Bu durum, öğretmenin öncelikle güvenlik ve sağlık düzenlemelerine ilgili, alakalı olmasını gerektirir. Öğretmenler, bu durumu özellikle öğrencilerin fiziksel güvenliklerinin ve sağlıklarının riskli olduğu durumlarda uygularlar. Öğretmenlerin bunların yanı sıra teknoloji, bilim, tasarım gibi diğer öğrenmeyi içeren fiziksel aktivitelere aşina olması gerekir. (Leach, 2006: 72).

2.1.2 Güvenli Okulun Özellikleri

2.1.2.1 Okul İç ve Dış Fiziki Düzenlemeleri

Okul güvenliğini etkileyen faktörleri; mekân açısından okul içindeki (kurumsal) faktörler ve okul dışındaki (çevresel) faktörler şeklinde sınıflandırmak mümkündür. Okul içi etkenler, okuldaki öğrencilerin güvenliğini tehdit eden, okulun kendi bünyesinde meydana gelen etkenlerdir. Okul dışındaki etkenler ise; çevreden kaynaklanarak okuldaki öğrencilerin güvenlik durumunda tehlike oluşturan faktörlerdir.

2.1.2.2 Okulun Fiziksel Durumu Ve Eğitimde Kullanılan Materyaller İle İlgili Güvenlik Sorunları

Öğrencilerin eğitim hayatlarına devam ettikleri eğitim kurumlarının iklimi içinde var olan fiziki ve sosyal aksaklıklardan meydana gelebilecek herhangi bir olumsuz durum eğitimin kalitesini düşürecektir. Okul binalarının fiziki durumlarının güvenlik ve sağlık yönünden herhangi bir tehlikeli oluşturup oluşturmaması öğrenciler için önem arz eden bir durumdur.

Okul binalarının şartlara uygun olarak tasarlanıp yapılması ve sonrasında da düzenli aralıklarda gerekli bakımların, onarımların yerine getirilmesi öğretmen ve öğrencilerin güvende olması yönünden gerekli bir durumdur. Ayrıca sınıfta, laboratuvarlarda, spor salonlarında ve eğitim için kullanılacak diğer farklı mekânlarda bulunan materyalleri öğrenci için tehlike arz etmeyecek şekilde tasarlanıp düzenlenmelidir. Özellikle ülkemizdeki öğrenciler arası yaş farklılıkları ve bu sebepten kaynaklanan fiziksel farklılıklar mevcut olan zorunlu eğitim sürecinin getirmiş olduğu zorluklardan bir tanesidir. Küçük yaş grubunda bulunan öğrenciler sınıflarda, lavabolarda, laboratuvarlarda, yemekhanelerde, merdivenlerde ve okul bahçesi gibi ortak kullanım alanlarında zaman zaman tehlikeli durumlar yaşamaktadır. Bu tehlikeler özellikle teneffüs saatlerinde bütün öğrencilerin aynı alanı paylaştığı zamanlarda meydana gelmektedir. Bu tür tehlikelerin önüne geçebilmek için ülkemizde nöbetçi öğretmenlik sistemi uygulanmaktadır. Nöbetçi öğretmenler; teneffüs saatlerinde koridor ve yukarıda bahsedilen mekânlarda

bulunarak öğrencileri sürekli kontrol altında tutamaya çalışmakta ve tehlikeli durumların oluşmasının önüne geçmek için takip etmektedir.

Okullarda öğrenci güvenliğini etkileyen faktörlerden bir tanesi de, öğrencilerin okula ulaşımı sırasında karşılaşılabilecekleri tehlikelerdir.

Okulların fiziksel özelliklerinin uygun ve etkili bir şekilde düzenlenmesi, okulların sosyal ortamlarının eğitim öğretime daha fazla fayda sağlamasına katkı sağlayacaktır. Okullarda eğitim kalitesinden söz edilebilmesi için öğrencilerin, okulda bulunan fiziki düzenlemeler ile alakalı durumlardan haberdar olduğu ve kaza, yaralanma gibi güvenlik problemlerinin olmadığı ortamlar olması gerekir.

Milli Eğitim Bakanlığı, okulların fiziki yapısının düzenlenerek güvenli ve sağlıklı ortamlar oluşturmaya yönelik standartlar geliştirmek için çalışmalar gerçekleştirmektedir. Fakat yapılan çalışmaların ülke genelinde yayılması ve uygulanabilir olması, farklı kurum ve kuruluşların bu konuya olan ilgilerinin arttırılması vasıtasıyla mümkündür.

2.1.2.3 Dış Mekân

Okulun güvenliği sağlayabilmek için en az okul binasının yapısı kadar, okulun içinde bulunduğu bölgenin fiziksel ve sosyal özellikleri de önemlidir. Bölgesel dış faktörlerin sosyal ve fiziksel şartları şehirde ve kırsal alanlarda iyice farklılaşır (Özer ve Dönmez, 2007: 303).

Bu dış faktörler ile ilgili 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununda şöyle bir düzenleme yapılmıştır, <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/24.html>, Erişim Tarihi: [15.03.2017].

“Okul binalarının sağlık, eğitim-öğretim ve ulaşım bakımından elverişli bir mahalde olması göz önünde bulundurulur.

Meyhane, kahvehane, kıraathane, bar, elektronik oyun merkezleri gibi umuma açık yerler ile açık alkollü içki satılan yerlerin, okul binalarından kapıdan kapıya en az 100 metre uzaklıkta bulunması zorunludur.

Turizmin yoğun olduğu yörelerdeki okulların tatil olduğu dönemlerde yukarıda belirtilen işyerleri ile okullar arasında 100 metre şartı aranmaz.

Bununla ilgili esaslar İçişleri, Milli Eğitim, Sağlık, Kültür ve Turizm bakanlıklarının müştereken hazırlayacakları yönetmelikle belirlenir.”

Bu yolla okullar için dış güvenlik sağlanmaya çalışılırken, öğretmen ve öğrenciler için okulun dışındaki yerlerde karşılaşılabilecekleri olumsuz durumlar engellenerek, kötü alışkanlık ve davranışlara yönelmeleri de engellenebilir.

Millî Eğitim Bakanlığı “Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği” 78. Maddesinde belirtilen okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumlarında öğrenci güvenlik hizmetlerinin yürütüleceği esaslar aşağıda belirtilmiştir.

Güvenli bir okul ortamı sağlamak için her türlü rehberlik ve eğitim faaliyetine önem verilir. Öğretmenlerin ve öğrencilerin fiziksel ve psikolojik şiddetten korunabilmesi için kamera ve alarm sistemleri gibi iletişim araçlarından faydalanılarak gereken önlemler alınır (Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, 2014: 25).

Bakanlar Kurulunun Kararı ile yürürlüğe giren “Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik” hükümlerine göre okul binalarının korunmasına ilişkin tedbirler okul yönetimince alınması gerekir.

MEB “Yangın Önleme ve Söndürme Yönergesinde” eğitim kurumlarında yangınla alakalı durumlarda gerekli güvenliği sağlamak için yapılan düzenlemeler aşağıdaki maddeler altında düzenlenmiştir;

11. maddede bina tehlike sınıflandırması, 12. maddede okul binalarının inşası, 13. maddede binaların yerleşim şartları, 14. maddede ulaşım yolları,17. maddede yangın duvarları, 18. maddede bina döşemeleri, 19. maddede cepheler, 20. maddede çatılar, 21. maddede binalarda kullanılması gereken yapı malzemeleri, 22. maddede kaçış güvenliği, 23. maddede kaçış yolları, 24. maddede çıkış kapasitesi ve kaçış uzaklığı, 25. maddede kaçış yolu sayısı ve genişliği, 26. maddede yangın güvenlik holü, 27. maddede kaçış merdivenleri, 28. maddede acil çıkış zorunluluğu, 29 maddede kaçış merdiveni özellikleri, 30. maddede dış kaçış merdivenleri, 31

maddede dairesel merdivenler, 32. maddede kaçış merdivenlerini havalandırması, 33. maddede kaçış yolu kapıları yer almaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı Yangın Önleme ve Söndürme Yönergesi, 2009).

Dış mekânlardaki sınırlar açıkça belirlenmelidir. Böylece içerden ve dışarıdan gelebilecek problemlere karşı etkin bir yöntem sağlanmış olur. Eğitim kurumu çalışanları, öğrenciler, veliler, kişiler mekâna güvenle ulaşabilmelidir. Halka açık alanlar ve halka kapalı alanlar açıkça belirlenmelidir. Binanın girişleri çevre şartları düşünülerek güvenlik problemi oluşturmayacak bir biçimde tasarlanarak yapılmalıdır. Okul binalarına erişimin olabildiğince az noktadan olması güvenliğin sağlanmasında kolaylık oluşturacak, kontrol ve denetimi kolaylaştıracak şekilde olmalıdır.

Nitekim bu sebeplerden dolayı yaşanan kaza olayları ülkemizde mevcuttur. Örneğin; Bursa’da 1999 yılında okulun çatısı şiddetli rüzgârdan dolayı öğrencilerin üzerine uçması sonucu altı öğrenci hayatını kaybetmiştir (Özgünay, vd. 1999). <http://arsiv.sabah.com.tr/1999/02/24/r01.html>, Erişim Tarihi: [15.05.2017].

2.1.2.4 Bina Yapısı

Okullarda binaların yapılarının güvenliği, iç düzeni, binaların dışa bakan görünüşleri, temizlikleri, rahat ve insan sağlığına zarar vermeyecek bir mekân olması okulda bulunan kişilerin kendilerini güven içerisinde olduklarını algılamaları yönünden önem taşıyan fiziksel faktörlerdendir. Okul binası ayrıca, öğrencilerin gelişimi ile sosyal ve fiziksel halleri üzerinde çok etkili bir mekândır. Bunun için eğitim kurumunun fiziksel olarak güvende olması eğitim, öğretimin önemli bir parçası olarak değerlendirilmelidir. Okullarda yapılacak inşaat faaliyetleri, bakım, onarım, yenilenme gibi durumların güvenliği tehdit etmeyecek şekilde düşünülerek tasarlanması gerekmektedir.

Günümüzde okul binalarının tasarımında güvenlik tehditlerinin hesaba katılmaması kaynaklı olduğu bilinen pek çok güvenlik problemi görülmektedir.

Okullar tasarlanma aşamasında öğretmenler ve öğrenciler için öğrenmeyi, öğretmeyi kolaylaştıran, öğretmen ve öğrencilerin gelişimine imkân sağlayan olumlu bir mekân olacak şekilde tasarlanmalı ve okul binalarının yapımı bu şekilde olmalıdır. Güvenli bir okul için getirilecek olan çözümler olumlu mekânlar olarak tasarlanan

binaları yönlendirmemeli ve bu ortama zarar vermemelidir. Yapılacak uygulamaların öğrenme ve öğretmeye katkı sağlaması için hem olumlu okul ortamını hem de güvenli okul ortamını bir arada bulunduracak şekilde tasarlanması gerekir. Bu nedenle güvenlik meselesi okulun mekân seçiminden ve fiziksel tasarım sürecinin başından sonuna kadar en önemli parçalarından biri olarak görülmelidir (Dolan, 2010: 68).

Fakat ülkemizdeki birçok okulun yapısı göz önünde bulundurulduğunda maalesef bu önemli önceliğin göz ardı edildiğini görmekteyiz.

Okullarda güvenliğin sağlanması, mevcut kapasite ve binanın büyüklüğüyle alakalıdır. Okulların kapasite olarak büyük olması denetlemeyi zorlaştırmakla beraber istenilmeyen güvenlik ve sağlık sorunlarının çıkmasına neden olabilmektedir (Akar, 2004: 19-42).

2.1.2.5 Güvenlik Çitleri veya Parmaklıklar

Güvenlik çitlerinin amacı okula izinsiz girişleri engellemektir. Okulun etrafındaki parmaklık veya çitler öğrenciyi okul içerisine kapatılmış hissine düşürmeden sadece çevreden gelebileceği tehlike ve riskleri engellemek için alınmış bir önlem olduğu belirtilmelidir. Parmaklığın, çitin ya da bahçe duvarlarının yüksek oluşu, okulların çevresinde bulunan risklere göre düzenlenmelidir. Gereksizce yapılan çitler ve parmaklıklardan kaçınılması olumlu bir okul ortamı için önemlidir.

Okul bahçesini çeviren duvarların, çitlerin veya parmaklıkların öğrencilerin okuldan kaçmasının engellenmesi için değil dışarıdan gelebilecek herhangi bir tehlike veya riske karşı öğrencilerin kendilerini güvende hissetmeleri amacıyla tasarlanıp düzenlenmiş olması gerekir.

Nitekim bu sebeplerden dolayı yaşanan kaza olayları ülkemizde mevcuttur. Muğla'nın Fethiye ilçesinde, okulun bahçesinde oynamakta olan öğrencinin eline demir parmaklık saplanması sonucu yaralandı. İtfaiye ekipleri demir parmaklığı keserek 10 yaşındaki öğrenciyi kurtarıldı <http://www.haberturk.com/gundem/haber/1353773-muglada-demir-parmaklik-cocugun-eline-saplandi>, Erişim Tarihi: [20.04.2017].

2.1.2.6 Aydınlatma

Aydınlatma, bireylerin kendilerini güvende hissetmelerini etkileyen en önemli algılardan biridir. Okulun içinde veya bahçesindeki aydınlatma öğrenci ve diğer okul paydaşlarının birbirlerini görebilmelerini sağlamak amacıyla tasarlanıp düzenlenmiş olmalıdır. Aydınlatma sisteminin doğru bir şekilde tasarlanıp, uygun bir şekilde kullanılması sonucu mekânlardaki güvenliğin sağlanmasında çok faydalı olacaktır gibi uygun olmayan bir şekilde tasarlanması ve kullanılması da birçok güvenlik ve sağlık riskine neden olabilir.

Aydınlatma için, doğal ve yapay ışık kaynakları kullanılır. Doğal ışık kaynağı güneştir. Güneş ışığından yeteri kadar faydalanabilmek için sınıflardaki pencerelerin ışık gören alanı, döşeme alanının en az 1/5'i oranında tasarlanmalıdır. Yapay aydınlatma ise 150 lüks ışık şiddetinden daha az olmayacak şekilde tasarlanmalıdır. Sınıflardaki aydınlatmanın en az 250 lüks, yemekhaneler vb. diğer mekânlarda ise en az 150 lüks aydınlatma seviyesinin olması gerekmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı, Çevre Sağlığı, Okul sağlığı, 2011:18).

Doğal aydınlatma olanaklarından yeteri kadar faydalanılmadığı zaman, yapay aydınlatma sistemleri kullanılmalıdır. Yapay ışık kaynağı olarak ampullerden faydalanılmaktadır.

Aydınlatma ruh ve beden sağlığı açısından önemli bir etkidir. Yetersiz aydınlatma insan gözünü olumsuz etkilemenin yanında uyum bozukluğuna yol açabilir ve çalışma verimini olumsuz etkiler.

Okullarda koridorların aydınlatılma seviyesi, öğrencilerin düşme, çarpışma vb. tehlikeli durumların engellenmesi için önemlidir. Meydana gelebilecek bir elektrik kesintisi anında okulun koridorlarının yeteri kadar aydınlatılabilmesi amacıyla gereken önlemlerin alınması gerekir (Milli Eğitim Bakanlığı, Çevre Sağlığı, Okul Sağlığı, 2011:18-19).

Koridorlar, acil çıkış kapıları ve yolları ışıklı levhalar ile belirtilerek oluşabilecek bir riskin önüne geçilmeli, elektrik kesilmesi halinde ayrı bir hattan enerjisi beslenmeli, jeneratörler devreye girmeli, tabelalar fosforlu olmalıdır. Eğitim yapısının elektrik ihtiyacının desteklenmesi için gerekli jeneratör donatısının

bulunduğu yerler elektrik odasına yakın bir yerde dışarı ile direkt bağlantılı şekilde çözümlenmelidir (Milli Eğitim Bakanlığı İnşaat ve Emlak Dairesi Başkanlığı, Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu 2015:37).

2.1.2.7 İç Mekân

Okul binalarının güvenli oluşu, binaların içindeki düzeni, dış görünümü, hijyeni, temizliği, sağlığa uygun ve ferah bir mekân olması öğrencinin kendisini güven içerisinde hissetmesi bakımından en önemli fiziksel etkenler içerisinde yer almaktadır.

Mimar ve iç mimarlar, bazı renklerin, resimlerin ve dekorasyonların, kişinin bir mekânda kendisini daha rahat hissetmesinde yardımcı olabileceğini belirtmektedirler (Curl, 1999: 2). Dolayısıyla iç mekân ve ortam tasarımlarının yapılırken bu araştırmaların dikkate alınarak yapılması, öğrencinin kendisini okul ortamında rahat hissetmesine ve öğrenme performansının artmasına da yardımcı olacaktır.

Mobilyaların konumlarının düzenlenmesi öğrencilerin rahat hareket etmelerine olanak sağlayacak, fiziksel tehlike ve risklerden öğrencileri koruyacak şekilde yapılması gerekir. Bunun yanı sıra öğrenci sıra ve masalarının ergonomik olarak tasarlanması oluşabilecek sağlık risklerinin önüne geçilmesi açısından son derece önemlidir.

Nitekim bu sebeplerden dolayı yaşanan kaza olayları ülkemizde mevcuttur. Uşak Cumhuriyet Mahallesi'nde Öğretmen Mahmut Özgöbek İlkokulu'nda, ders yapıldığı anda sınıftaki tavan sıvasının dökülmesi sonucu altı öğrenci yaralandı. <http://www.usakhabermerkezi.com/guncel/ders-gordukleri-sinifin-tavan-sivasi-coktu-6-ogrenci-yaralandi-h10465.html>, Erişim Tarihi: [24.08.2017].

2.1.2.8 Yapısal Öğeler ve Kullanılan Malzemeler

Okulda kullanılan materyalleri ve malzemelerin kaliteli olarak seçilmesi ve risk oluşturmayacak şekilde sabitlenmesi gerekir. Aksi takdirde yapısal malzemelerin kalitesizliğinden veya kullanılan materyallerin sabitlenmemesinden kaynaklanan güvenlik problemleri ile karşılaşmak mümkündür. Okullarda sınıf, laboratuvar, spor

salonu vb. ortamlarda kullanılmakta olan masalar, sıralar, akıllı tahta, kapılar, pencereler, yazı tahtaları, dolaplar ve panolar gibi malzeme ve araç gereçlerin darbelere karşı sağlam bir şekilde yapılması, bulunduğu yüzeye sabitlenmiş olması oluşabilecek kazaları önleyecektir.

Özellikle ilköğretim okullarında farklı yaş gruplarındaki öğrencilerin aynı mekânlarda bulunması da güvenlik problemlerini meydana getirmektedir. Okullarda güvenli bir ortam oluşturulması bakımından okul mekânlarının bu gibi faktörler göz önünde bulundurularak tasarımlarının yapılması, çok önemli bir faktör olarak düşünülmelidir. Bu konuda Milli Eğitim Bakanlığı İnşaat ve Emlak Dairesi Başkanlığının 2015 yılında yayınlamış olduğu “Eğitim Yapılarında Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” dikkate alınarak gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

Nitekim bu sebeplerden dolayı yaşanan kaza olayları ülkemizde mevcuttur. Bursa Canaydın İlkokulunda meydana gelen olayda sınıfta ulunan dolabın üzerine devrilmesi sonucu altında kalarak yaralanan ve kaldırıldığı hastanede tedavi altına alınan Yusuf Ertaş'ın tedavisi sürüyor. <http://www.bursadabugun.com/haber/bursa-da-sinifta-dolabin-altinda-kalan-yusuf-un-doktorundan-aciklama-geldi-872652.html>, Erişim Tarihi: [20.05.2017].

2.1.2.9 Okul Merdivenleri

Okullarda tehlike oluşturacak unsurlardan bir tanesi de merdivenlerdir. Farklı yaş gruplarını bir arada barındıran okullarda merdivenlerin aynı anda yoğun bir şekilde kullanılması tehlike ve riskleri beraberinde getirmektedir. Merdiven basamak yükseklikleri okulda bulunan öğrenci düzeyine göre tasarlanmalı, trabzanlar yapılmalı, merdiven boşlukları öğrencilerin düşmesini önleyecek şekilde güvenlik ağları ile örülmeli, merdiven parmaklıkları sağlam yapılmalı ve basamakların kayarak düşmeyi engelleyecek şekilde düzenlenmesi oluşabilecek kazaların önlenmesi için yapılması gereken uygulamalardır.

Okul içi merdivenlerinin, kullanan kişiler için özellikle öğrenciler için inmesi ve çıkması kolay olacak şekilde ve yapısal malzemelerinin kayarak düşeyi engelleyecek nitelikte yapılması gerekmektedir. Basamak başlarına kaymayı

engelleyen yapışkan bantlar yapılarak bu sebepten meydana gelebilecek tehlikeli durumlar engellenmelidir.

Üç basamaktan fazla olarak tasarlanan merdivenlerde tırabzan yapılmalıdır. Tırabzanların sağlamlığına dikkat edilmeli ve yüksekliği en az 90 cm olmalıdır. Merdiven genişliklerinin 120 cm'den fazla olduğu durumlarda iki adet, 240 cm'den yüksek olduğu durumlarda üç adet tırabzan yapılmalıdır. Merdivenlerin genişliği, minimum 2 metre ve basamakların genişliği 15cm'yi geçmeyecek şekilde yapılmalıdır. Merdivenlerin derinlikleri minimum 30cm olarak yapılmalıdır. Okuldaki mevcut öğrencilerin sayısının 300 ü geçtiği durumlarda çift merdiven bulundurulması zorunludur. Okullarda yangın merdiveni bulundurulması zorunludur. Bu merdivenler yanmaya dayanıklı malzemeden yapılmalı, kolay ulaşılabilecek biçimde yerleştirilmeli, sıcaklık ve dumandan etkilenmeyecek şekilde olmalıdır. Okul binasında kat alanının 800 m² den fazla olduğu durumlarda yangın merdiveni iki adet olmalıdır (MEB, 2011: 8).

Şırnak'ın Silopi İlçesi'ndeki Cumhuriyet Ortaokulu'nda merdivenlerin demir korkuluklarının devrilmesi sonucu on öğrenci yaralanarak tedavi altına alınmıştır. <https://www.haberler.com/silopi-de-merdiven-korkuluklari-devrildi-10-6849190-haberi/>, Erişim Tarihi: [10.06.2017].

Gündem Çocuk Derneği tarafından hazırlanan ve Milli Eğitim Bakanlığı'na sunulan “Okullarda Fiziksel Güvenlik Standartları Protokolünde” öne çıkan bazı başlıklar şunlardır:

- Okul tuvaletlerinde zeminin kaymasını engellemek için tedbirler alınmış mı?
- Aynalar, lavabolar ve pisuarlar sağlam bir şekilde monte edilmiş mi?
- Okul pencerelerinden öğrencilerin düşme tehlikesi var mı?
- Okulun girişine ve çıkışında yeteri kadar alan var mı?
- Okul binasının elektrik tesisatına direk ulaşım var mı?
- Oku binasında kullanılan prizler korunaklı mı?
- Okulun bahçe duvarındaki parmaklıklar sivri uçlu mu?

2013 yılının kasım ayında hazırlanan protokol, “yeterli bütçe bulunmadığı” gerekçesiyle hayata geçirilmedi. <http://www.memurlar.net/haber/551933/okullardaki-fiziksel-guvenlik-tehlikesi.html>, Erişim Tarihi: [15.07.2017].

19. Milli Eğitim Şurası’nda ise “Okul güvenliği” başlığındaki tartışmalar daha çok güvenlik elemanlarının okullara yerleştirilmesi, öğrenciler ve öğretmenler açısından yeni disiplin yönetmelikleri etrafında ilerledi. Okulların fiziksel koşulları ve çocukların can güvenliği ise yeteri kadar gündem konusu yapılmadı.

2.1.2.10 Çocuklara Yönelik Lavabolar

İlköğretim okullarında farklı yaş gruplarındaki öğrencilerin aynı mekânlarda bulunması ve kullanım alanların yaş farklılıklarına göre tasarlanmaması da güvenlik problemlerini meydana getirmektedir. Okulların bu gibi faktörlerin göz önünde bulundurularak dizayn edilmesi, güvenli ortam oluşturulması yönünden oldukça önemli bir etken olarak değerlendirilebilir. Özellikle ilköğretim öğrencilerindeki yaş farklılıklarına bağlı olarak fiziksel boyutlarının farklı olması nedeniyle çeşitli güvenlik problemleri doğurmaktadır. Bunlardan bir tanesi de okullarda bulunan lavabolardır. Okula yeni başlayan bir öğrenci ile son sınıftaki öğrenciler arasındaki fiziksel boyutlar göz önüne alarak tasarlanması ve sağlam bir şekilde montaj yapılması oluşabilecek güvenlik problemlerinin önüne geçecektir. Ayrıca bu zeminlerin kaygan olması da tehlikeler meydana getirecektir. Nitekim bu sebeplerden dolayı yaşanan kaza olayları ülkemizde mevcuttur.

Okullarda tuvalet zeminleri ile duvarlar kolayca temizlenebilecek bir malzemelerden yapılmalıdır. Tuvaletlerin hepsinde su tesisatı bulunmalı ve bataryalarda öğrencinin rahat bir şekilde ulaşabileceği yükseklikte yapılmalıdır.

Milli Eğitim Bakanlığı kamu okullarında 40 her erkek öğrencinin kullanımı için bir tuvalet kabini ve iki pisuar, her 20 kız öğrenci için bir tuvalet kabini bulundurulmalıdır. Lavabolar ise her 60 öğrenci için bir tane olmak zorundadır. Ayrıca, her iki bayan öğretmen ve beş erkek öğretmenlerin kullanımı için birer adet tuvalet kabini bulundurmaktır zorunludur. Okullardaki tuvalet kabinlerinin ölçüleri normalde 0,8x1,3 m ile 1x1,5 m arasında olmalıdır (Milli Eğitim Bakanlığı, Çevre Sağlığı, Okul sağlığı, 2011:12-13).

Özel Öğretim Kurumları Standartlar Yönergesine göre ise özel okullarda; her 30 öğrenci için yaşlarına uygun bir tuvalet ve lavabo, 30 öğretmene kadar bir tuvalet ve lavabo ayrılır. 30'dan fazla öğretmeni olan okullarda, her 30 öğretmen için bir tuvalet ve lavabo daha ayrılır. Tuvalet ve lavabolar kurumda öğrenim gören kız ve erkek öğrenciler ile kadın ve erkek öğretmenler için ayrı ayrı düzenlenir. Tuvaletlerin kabinlerinde kapı yüksekliği 1,2 m'den az olamaz. Kız ve erkek öğrenciler için okulda düzenlenen lavabo ve tuvaletlerden birer tanesi engelli bireylerin kullanımına uygun şekilde düzenlenir (MEB, Özel Öğretim Kurumları Standartlar Yönergesi, 2011: 7)

Kız ve erkek öğrencilerin kullandıkları tuvaletler farklı yerlerde olması gerekir. Tuvaletlerin; hijyenik, kokusuz, bakımlı, temiz ve öğrencinin rahatça faydalanabileceği yerlerde olması gerekir. Lavaboların yerden yüksekliği mevcut öğrencilerin fiziki durumlarına göre rahatça kullanabilecekleri yükseklikte olmalıdır. Ayrıca lavaboların yanlarında ellerini değmeden kullanabilecekleri çöp kovaları konulmalıdır (MEB, 2011: 12-13).

Bu şartların yerine getirilmemesi sonucu meydana gelen kazalar mevcuttur; İstanbul'un Maltepe ilçesi Dumlupınar İlköğretim Okulu anasınıfında okuyan altı yaşındaki Efe Boz okulda üzerine lavabonun düşmesi sonucu hayatını kaybetti. Efe Boz'un babası okullarda güvenli eğitimin sağlanabilmesi için yaklaşık 100 bin imza toplayarak TBMM'ye götürmek için Ankara'ya yürüyecek. Ayrıca açılan dava sonucu İstanbul Valiliği ve MEB'nin Efe Boz'un ailesine 275 bin TL tazminat ödemesine karar verildi. <http://www.milliyet.com.tr/lavabo-kurbani-efe-icin-275-bin-tl-gundem-1634362/>, Erişim Tarihi: [23.05.2017].

2.1.2.11 Güvenli Kapı ve Pencereler

Okul bahçesi girişinde okuldaki güvenliği sağlayacak şekilde dizayn edilmiş kapı yapılmalı ve yapılan bu kapılar ayrıca öğrenciler için güvenlik problemi oluşturmamalıdır. Ayrıca bu kapılarda gerekli eğitimi almış güvenlik personelinin bulunması okullarda güvenlik iklimi oluşturma açısından önemlidir.

Eğitim yapısı içerisindeki derslik, ana sınıfı dersliği, laboratuvar, çok amaçlı salon, beden eğitimi salonu, çok amaçlı oda, ıslak hacim kabin kapıları gibi bütün kapılar, konumları ve yerlerine bakılmaksızın, çıkış/kaçış yönüne doğru

açılmalıdır (Milli Eğitim Bakanlığı İnşaat ve Emlak Dairesi Başkanlığı, Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu 2015:49).

Giriş çıkışlardaki kullanılan kapıların elektrik aksamı kapılar olmasının avantajları yanında dezavantajları da olabilir. Tehlike oluşturacak unsurların okul içerisinde risk faktörü oluşturmasının önünde önemli engel olduğu gibi kapının kendisinin oluşturabileceği risklerde göz önünde bulundurulmalıdır.

Öğrencilerin yüksekte düşme tehlikelerini aza indirmek için pencerelerin gerekli parmaklıklar ile donatılması güvenlik açısından önemlidir. Öğrencilerin sınıflarda bulunana pencerelerden düşmesi sonucu meydana gelen kazalarda yaşanan tehlikeli durumlardandır. Bu tür kazaların önlenmesi için sınıflarda bulunan pencerelerin etrafına düşmeyi engelleyecek korkulukların yapılması alınacak önlemler arasında olmalıdır.

Son zamanlarda okul giriş kapılarında öğrencilerin yaşadıkları kazalar sıkça gündeme gelmektedir. Bununla ilgili basında yer alan bazı haberler;

Karaman'da Urgan Mahallesi'nde Temizel Ünlü Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde lise birinci sınıf öğrencisi 15 yaşındaki Mikail okulda birinci kattaki sınıf penceresinden yaklaşık 3 metre yükseklikten beton zemine düşerek yaralandı. Düşme sonucu yaralanan Mikail ambulansla hastaneye kaldırılarak tedavi altına alındı. <http://www.hurriyet.com.tr/okulda-1inci-kat-penceresinden-dusen-ogrenci-40277474>, Erişim Tarihi: [20.05.2017].

İzmir'in Bornova ilçesindeki Seyit Şanlı Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi üçüncü sınıfında öğrenci olan 17 yaşındaki Anıl Erdem'in başı duvar ile otomatik demir kapı arasına sıkıştı. Kafatasında kırıklar oluşan öğrenci, kaldırıldığı hastanede yapılan müdahalelere rağmen hayatını kaybetti. Okulda bulunan otomatik demir kapının açma kapama görevinin nöbetçi öğrenciler tarafından gerçekleştirildiği ortaya çıktı. http://www.sabah.com.tr/yasam/2010/06/04/okulun_kapisina_kafasi_sikisan_ogrenci_oldu, Erişim Tarihi: [23.05.2017].

2.1.3 Acil Durumlarda Alınacak Önlemler

Okulların fiziki büyüklüklerine göre bulundukları öğrenci sayıları ve ilköğretimdeki öğrencilerin yaşları dolayısıyla okulda meydana gelebilecek acil durumlar en büyük tehlikelerdendir. Bu nedenle okullarda acil durumların oluştuğu zamanlarda öğrencilerin güvenli bir bölgeye tahliye edilmesi ile alakalı durumlar önceden tasarlanarak yapılmalı ve periyodik kontrollerinin düzenli olarak yapılması son derece önemlidir.

Bu acil durumlarla alakalı, Millî Eğitim Bakanlığının Yangın Önleme ve Söndürme Yönergesine göre aşağıdaki şartları belirlenmiştir; http://mevzuat.meb.gov.tr/html/9_0.html?KeepThis=true&TB_iframe=true&height=600&width=750 Erişim Tarihi: [13.05.2017].

Madde 22' de Kaçış güvenliği;

İnsanların kullanımı için yapılan bütün yapılara, yangınlar ya da başka acil durumlar söz konusu olduğunda kişilerin olay yerinden hızlı bir şekilde kaçmalarını sağlamak amacı ile yeteri kadar kaçış yolları yapılmalıdır.

Madde 23'de Kaçış yolları

(1) Doğru olarak tasarlanmış bir kaçış yolu binanın herhangi bir yerinden önünde engel olmayan, sürekli ve yer seviyesi olan bir noktaya irtibatı sağlayan yoldur.

Kaçış yollarına,

a) Odalardan ve bağımsız diğer kullanım alanlarından olan çıkış yerleri,

b) Bütün katlarda bulunan koridor vb. geçişler,

c) Katlarda bulunan çıkış yerleri,

ç) Zeminde bulunan katlara ulaşımı sağlayan merdivenler,

d) Zeminde bulunan katlardaki merdivenlerden aynı katta ulunan en son çıkış noktasına ulaşımı sağlayan yollar,

e) En son çıkış noktası, dâhildir.

(2) Binalarda bulunan asansörler kaçış yolu olarak kabul edilmez.

Madde 24'de Çıkış kapasitesi ve kaçış uzaklığı

Çıkışların genişlikleri, koridor, kaçış merdiveni, çıkış kapısı ve diğer yolların kapasitesi 50 cm'lik genişlik birim alınıp hesaplanmalıdır.

Madde 25'de Kaçış yolu sayısı ve genişliği

(1) Bütün binalar için kaçış yolu bulundurulacaktır. Binalar kullanıldığı müddetçe kişilerin kolay bir şekilde ulaşımını sağlayacağı şekilde bulundurulacak, kolayca açılacak ve önünde herhangi bir engel olamayacaktır.

(2) Bu yolları kullanan birey sayısı 50'nin üzerinde olduğu katta kaçış yollarının genişliği 100 cm'den az olmamalıdır. Yüksek katlı yapılarda ise kaçış yolu ve merdivenlerin genişliği 120 cm'den daha az olmamalıdır.

Madde 26'da Yangın güvenlik holü

(1) Yangın güvenlik holü, dumanların kaçmak için kullanılan merdivenlere geçmesini önleyecek, kurtarma ekipleri tarafından kullanılacak ve gereği olduğu zamanlarda engelli ve yaralı bireylerin beklemesi için yapılır. Ayrıca holler bireylerin kaçış yollarında hareket etmelerine engel teşkil etmeyecek bir düzende tasarlanır.

(2) Yangın güvenlik holü 120 dakika yanmaya dayanıklı duvarlar, duman sızdırmaya karşı 90 dakika dayanıklı kapılarla yapının diğer bölümlerinden ayrılması gerekir. Ayrıca tavanlar, duvarlar ve tabanları için kullanılan malzemeler yanıcı malzemelerden olamaz.

Madde 27'de Kaçış merdivenleri

(1) Kaçış merdivenleri yangınlar ve diğer acil durumlarda, binanın içindeki bireylerin en hızlı şekilde güvenli bir yere ulaştırmak için sadece bu görev için tasarlanmış korunaklı merdivenlerdir. Yapıda bulunan diğer merdivenlerden yangın

anında kullanılması uygun durumda olanları da kaçış merdiveni olarak kabul edilip kullanılabilir.

(2) Bu merdivenler yangına 120 dakika kadar dayanımlı duvarlar, duman sızdırmaya karşı 90 dakika dayanımlı kapılarla yapının diğer bölümlerinden ayrılması gerekir. Ayrıca tavanlar, duvarlar ve tabanları için kullanılan malzemeler yanıcı malzemelerden olamaz.

Madde 28'de Acil çıkış zorunluluğu

Yapılarda farklı bir durum belirtilmediği sürece en az 2 çıkış kapısı yapılır ve çıkış noktalarının korunaklı olması gerekmektedir.

Madde 29'da Kaçış merdiveni özellikleri

(1) Bu merdivenler kullanılan kapasite ve sayıları yönünden en az yarısının direk yapının dışına açılması gerekmektedir.

(2) Bu merdivenlerin, zemin seviyesinde dışarı çıkışların görüldüğü ve herhangi bir engeli olmadığı holler, koridorlar ve lobiler gibi mekâna çıkması durumunda, kaçış merdivenlerinin çıktığı yer ile dışarıdaki açık alanlar arasındaki mesafe, kaçış merdivenleri bir kattan daha fazla kata ulaşım sağlıyorsa 10 metreyi geçemez. Kaçış merdivenlerinin bittiği yerden açık alanların açık bir şekilde görünmesi ve güvenlik bir şekilde direk ulaşımın olması gerekmektedir.

(3) Bu merdivenlerde her bir döşeme seviyesinde 17 basamaktan çok olmayan ve 4 basamaktan az olmayan aralıktaki alanlar düzenlenmelidir. Yapının yüksekliği 15,50 metreden ya da kattaki kullanan sayısı 100 den çok olduğu yapılarda dengelenmiş kaçış merdivenine izin verilmemelidir.

(4) Bu merdivenlerde sahanlıklar arası kot farkının en fazla 300 cm olması, baş kurtarma yüksekliğinin, ise basamak üzerinden en az 210 cm olması gerekmektedir.

(5) Kaçış merdivenlerinde basamak genişliği 250 mm'den, basamak yüksekliği ise 175 mm'den daha çok ve az olamaz. Basamaklarda kaymayı önleyen malzemelerin bulunması gerekir.

Madde 30'da Dış kaçış merdivenleri

(1) Yapı dışına yapılan kaçış merdivenleri gereken kriterlere uyması halinde kaçış merdivenleri olarak kullanılabilir. Bu merdivenler korunaklı olması şarttır.

(2) Bu merdivenlerin herhangi bir yerinde, alttan düşey ve yanlardan yatay uzaklık mesafesi 3 metre, içinde merdivenlerin özelliğinden daha az korunaklı pencere ve kapılar gibi duvar boşluğu bulunamaz.

(3) Yapı yüksekliği 21,50 metreden fazla olan binalar için, dışarı yapılacak açık merdivene izin verilmez.

Madde 31'de Dairesel merdiven

(1) Bu merdivenler yanmaya karşı dayanıklı malzemelerden yapılması ve en az 100 cm genişlikte olması durumunda, kullanan sayısı 25 kişiyi geçmeyen her hangi bir ara kattan, kattan ya da balkonlardan zorunlu çıkış yeri olarak hizmet verebilir. Bu kriterlere uymayan dairesele merdiven, zorunlu çıkış noktası olarak kullanılamaz.

Madde 33'de Kaçış yolu kapıları

(1) Bu kapıların yüksekliği 200 cm'den az, genişliği ise 80 cm'den az olamaz.

(2) Bu kapılarda eşik bulundurulmaz. Döner kapı ve turnike kapılar çıkış kapısı olarak kullanılamaz.

(3) Kullanan sayısı 50'yi aştığı ortamlarda kapılarının kaçış yönü istikametine açılması şarttır. Bu kapıların kanatları kullanıcı hareketlerine engel teşkil etmemesi gerekir. Kapıların kilitli olmaması ve el ile açılması gerekmektedir. Basamakları kaymayı engelleyen malzemelerden olması gerekir.

(4) Kaçış merdivenleri ve yangın güvenlik holleri kapıları, 4 kattan daha az kata hizmet veriyorsa en az 60 dakika, 4 kattan daha fazla kata ve bodrum katlara hizmet veriyorsa en az 90 dakika yangına karşı dayanıklı olması ve duman sızdırmaması gerekir. Kapılar, görevlilerin ihtiyaç halinde dışarıdan içeri girmelerine olanak sağlayacak şekilde ve kendiliğinden kapatabilen bir tertibat ile donatılması ve gerekmektedir.

(5) Bir kattaki kişi sayısının 100'ü geçmesi ve merdivenlerden zemin düzeyinde güvenli bir ortama açılması hâlinde tüm kaçış koridoru, kaçış yolu kapıları, yangın güvenlik holü kapıları ve kaçış merdiveni kaçış istikametinde kapı kolu kullanmadan açılabilir şekilde tasarlanıp yapılır.

Madde 48'de Yıldırımdan korunma tesisatı

Yapıların yıldırımdan kaynaklanacak tehlikelere karşı korunması için gerekli standart ve yönetmelikler kriterlerinin yerine getirilmesi şarttır. Yıldırımın bina veya bina içerisindeki diğer tesisatlar için risk oluşturmadan toprağa iletilebilmesi amacıyla gerekli bağlantının sağlanması gerekmektedir.

Madde 54'de Acil Durum aydınlatması ve yönlendirmesi

1) Olası bir durumda kaçış yollarının, yeterli aydınlatılmasının sağlanmış olması gerekir. Acil durumlarda aydınlatma ve yönlendirme amacıyla kullanılan üniteler aydınlatma mevcutken kapalı olan sistemlerden seçilmesi hâlinde, kaçış yolu aydınlatmaları kapandığında otomatik olarak devreye girecek şekilde yapılması gerekmektedir.

Madde 57'de Acil durum yönlendirmesi

(1) Yapılarda birden fazla çıkış olduğu durumlarda bireylerin çıkışı kolayca bulabilmesi için gerekli acil durum yönlendirmesinin yapılması gerekmektedir. Yapı içerisinde bina içerisindeki her bir noktadan planlanan çıkış yolu ve tahliye için kullanılacak olan çıkışların konumları bina içindekilere gösterilmek üzere, acil durum çıkış işaretlerinin uygun yerlere yerleştirilmesi gerekmektedir.

Madde 59'da Algılama ve uyarı sistemi

(1) Yangın algılaması ve uyarı sistemleri, söndürme sistemlerinden aldığı uyarılarla ya da el ile otomatik olarak devreye girmesi gerekmektedir.

(2) Yangın uyarı butonları ile yapılacak, yangını uyarma butonları yangın kaçış yollarına takılacaktır. Bir kattaki yangın uyarı butonlarının arasındaki yatay ulaşım mesafesi 60 metreyi geçmeyecektir. Bütün yangın uyarı butonları, yerden en az 110

cm ve en fazla 130 cm yüksekliğe yerleştirilir. Kat alanı 400 m² den fazla olan iki kat ile dört kat arasındaki bütün binalar ve yüksek binalarda yangın uyarı butonlarını kullanılmak zorunludur.

Madde 61'de Sesli ve ışıklı uyarı cihazları

(1) Binanın kullanılan tüm bölümlerinde yaşayan bireylerin yangın gibi acil durumlardan haberdar edilmeleri ışıklı ve sesli alarm sistemleri ile gerçekleştirilecektir.

(2) Sesli yangın uyarma sistemlerinin sesleri, yapıda kullanılan diğer sesli uyarı sistemlerinden ayırt edilebilecek nitelikte olması gerekmektedir.

Taşınabilir söndürme cihazları

(1) Söndürme cihazlarının sayısı ve tipi, mekânlarda bulunan tehlike ve riske göre belirlenmelidir.

a) Çok maksatlı kuru kimyevi tozlu veya sulu söndürme cihazları A sınıfı yangın çıkması muhtemel yerlerde

b) Kuru kimyevi tozlu, karbondioksitli veya köpüklü söndürme cihazları B sınıfı yangın çıkması muhtemel yerlerde

c) Kuru kimyevi tozlu veya karbondioksitli söndürme cihazları C sınıfı yangın çıkması muhtemel yerlerde

ç) Kuru metal tozlu söndürme cihazları D sınıfı yangın çıkması muhtemel yerlerde bulundurulur. Hastane, huzurevleri ve anaokulları gibi yerlerde temiz gazlı ya da sulu söndürme cihazlarının tercih edilmesi gerekmektedir.

(2) Orta tehlikeli ve yüksek tehlikeli sınıflarda her 250 m² için, düşük tehlikeli sınıflarda her 500 m² için yapı inşaat alanı için bir adet olmak üzere, uygun tipte 6 kg'lık kuru kimyevî tozlu veya eşdeğeri gazlı yangın söndürme cihazları bulundurulması gerekmektedir.

(4) Söndürme cihazları herhangi acil bir durumda kolayca ulaşılabilir yerlere konulur, görülebilecek şekilde işaretlenir ve yangın dolaplarının içine veya yakınına yerleştirilir. Bu cihazlara ulaşım mesafesi en fazla 25 metre olmalıdır. Herhangi bir bu cihazların direk görülmesini engelleyen sebepler arsa, uygun fosforlu işaretlerle gösterilmesi gerekir.

(5) 4 kg'dan ağır ve 12 kg'dan hafif olan cihazlar zeminden 90 cm'yi aşmayacak şekilde monte edilir ve bağlantı noktasından kolayca alınacak şekilde yerleştirilir.

(6) Arabalı yangın söndürme cihazlarında TS EN 1866 ve diğer taşınabilir yangın söndürme cihazlarının TS 862- EN 3 kalite belgeli olması gerekir..

Madde 86'da Ekiplerin kuruluşu

Yapı yüksekliği 30,50 metreden yüksek olan binalarda ve 50 kişiden fazla birey olan bütün yapılarda, binalarda, tesis ve işletmelerde acil durum ekipleri kurulmalıdır.

Madde 87'de Ekiplerin görevleri

(1) Acil durumlar için belirlenen ekiplerin görevleri aşağıdaki gibidir.

Söndürme Ekibi; yapıda meydana gelebilecek herhangi bir yangına direk müdahalede bulunarak yangının büyümesini önlemek ve söndürmek.

Kurtarma Ekibi; olay esnasında mal ve can kayıplarını önlemek ve kurtarmak.

Koruma Ekibi; kurtarma ekipleri tarafından kurtarılmış olan malzemeleri koruyarak böyle bir acil durumda oluşabilecek kargaşa ve karışıklığı önlemek.

İlk Yardım Ekibi; yangın anında ilk yardım gereken durumlara müdahale ederek yaralanan veya hastalanan kişilere ilk yardım yapmak.

Belirlenen bu şartların sağlanması ve herhangi bir acil durum esnasında kişilerin gerekli görev tanımlarının açık bir şekilde belirlenmiş olması öğrencilerin kendilerini güvende hissetmelerini ve güvenli bir okul ortamı oluşmasını sağlayacaktır.

2.1.5 Güvenli Okul İklimi

Eğitim; insanları eğiterek, onlara daha önceden planlanan davranış ve alışkanlıkları kazandırıp, tertipli bir ortam ve çevre sunmaktır. Planlanan bir eğitim sürecinde, eğitilen bireylerin etkileneceği ortam eğitim planının öngördüğü şekilde ve özellikle daha düzenlenir, rastgele bir araya gelen düşünceler, olaylar, varlıklardan meydana gelmez (Özer ve Dönmez, 2007). Böylece davranışlarda değişikliklerin oluşması için gerekli eğitim ve öğretim çevresi, ortamı oluşturulmak çalışılır.

Okulların fiziki çevre ve ortamları, güvenliğin sağlanması yönünden etkili bir kriterdir. Işık'a(2004) göre, etkili ve uygun bir eğitim öğretim çevresi ortamı meydana sürecinin birinci aşaması fiziki olarak okul binalarının yapılacağı alanı belirlemedir.

CEFPI'a (1981) göre okul binalarının yerleri tespit edilirken dikkate alınması gereken bazı şartları şu şekilde sırlamak mümkündür.

- Okul mekânının yapılacak eğitim öğretim planlarına uygun ve elverişli olması gerekir.
- Sorun oluşturacak hava kirliliği, gürültü ve trafik vb. durumlardan uzak olmalıdır.
- Okul mekânlarını kullanacak kişiler tarafında kolay ulaşımın sağlanabileceği bir yerde bulunmalıdır.
- Gerekli altyapı hizmetleri sağlanabilecek bir konumda bulunmalıdır.
- Okul konumu, sonraki senelerde genişlemeye olanak verecek bir durumda belirlenmelidir (Akt. Işık, 2004: 63).

Güvenli bir okulun niteliklerini aşağıdaki gibi sıralamak mümkün olabilir. (Dwyer ve Osher, 2000; akt: Işık, 2004):

1. Okul içerisinde yapılan fiziki düzenlemeler ile buna dönük uygulamalar güvenliği sağlayacak şekildedir.
2. Okulda bulunan öğretmenler kendilerini işlerine odaklamış, güçlü bir iletişim olduğu, veliler ve toplum katılımının gerçekleştiği bir okuldur.

3. Okulda bulunan öğrencilerin durumları göz önünde bulundurularak, okuldaki güvenlik ile alakalı önleme çalışmaları tespit edilmektedir.
4. Okulda güvenlik ile ilgili belirlenen politika ve önlemler takip edilebilir olmalıdır.
5. Problemleri engellemeye ve okulun içerisinde güvenliği sürdürmeye dönük yapılan çalışmalar kendi aralarında tutarlılık göstererek ve her zaman uygulanması gerekir.
6. Okul güvenliği ile alakalı yapılan çalışmalar alınan tedbirler her zaman takip edilmekte ve değerlendirilmesi yapılmaktadır.
7. Öğretmenler, öğrencileri ve diğer çalışanlara okulun güvenliği ile alakalı programlar uygulama konusunda sürekli eğitim verilerek ve desteklenerek sağlanmalıdır.

2.2 OKUL SAĞLIĞI

Okulun sağlığı ile alakalı çalışmalar dünyada 19. Yüzyılda faaliyete geçmekle birlikte gelişmiş olan ilkelere 20. Yüzyılın başında bu uygulamalar her yerde uygulanan bir hizmet olmuştur (Özcebe, vd. 2008).

Ülkemizde ise okul sağlığı çalışmaları 2006 yılında Sağlık Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) arasında imzalanan “Okul Sağlığı İşbirliği Protokolü” ile sürdürülmektedir (Kadıoğlu, vd. 2012: 58-72)

Sağlık hakkı ulusal ve uluslararası kanunlarda geçen bireyin vazgeçemeyeceği ve en temel haklarından bir tanesidir. Türkiye'nin de kabul etmiş olduğu Çocuk Hakları Sözleşmesi 24.maddesi “Her çocuğun sağlık ve sağlık hizmetlerinden yararlanma hakkı vardır” şeklinde düzenlenmiştir. Buradaki dikkat çeken olan noktalardan biride, bu sözleşmeye göre on sekiz yaşının altında olan nüfusun çocuk nüfusu olarak kabul edilmesidir. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme. https://www.unicef.org/turkey/crc/_cr23b.html, Erişim Tarihi:[15.10.2017].

Sağlık kavramı, bireylerde sadece sakatlığın veya hastalığın olmaması değil, bireylerin psikolojik, sosyal ve fiziksel bakımdan iyi olmaları durumudur. Okul sağlığı kavramı ise, öğrenci ve diğer çalışan personelin bedenlen, ruhen ve sosyal açıdan gelişimlerini destekleyerek artırmak amacıyla uygulamaya konulan okuldaki

ve okul çevresindeki okul ile alakalı tüm aktiviteler, hizmetler ve stratejilerdir (Hikmet, vd. 1997: 210-224).

Okul sağlığı anaokulundan başlayarak ilköğretim ve orta öğretime kadar geçen bütün süre içerisinde bulunan bireyleri alakadar eden bir kavramdır. Ülkemizde 2015-2016 eğitim öğretim döneminde okulöncesi, ilk ve orta öğretimde toplam on yedi milyon öğrenci bulunmaktadır. Ayrıca 950 bin civarında öğretmen ve diğer personel bulunmaktadır. TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu), www.tuik.gov.tr, Erişim Tarihi: [20.03.2017].

Öğrencinin “sağlıklı olması”, sadece hasta veya engelli olmaması olarak değil, bedence, ruha ve toplumsal bakımdan tam bir iyi olma halinin okul sağlığı olarak tanımlanması gerekir.

Okullar özellikle yaş itibarıyla risklere daha duyarlı kişileri bir arada barındırdığı için, okul sağlığı özel bir önem kazanmaktadır. Okul sağlığı çalışmaları öğrenciler ile diğer personellerin sağlık durumunun incelenerek değerlendirilme yapılması sonrasında iyileştirilme ve geliştirilmesi, okulların ortamının sağlıklı hale getirilmesi ve devam ettirilmesi, okul personellerine, öğrencilere ve toplumdaki diğer bireyler için sağlıkla alakalı eğitimin yerine getirilmesi amacı ile uygulanan faaliyetlerin tümünü kapsamaktadır. Sağlık hizmetlerinin amacı tüm öğrencilerin ruhen, beden ve sosyal bakımdan olabilecek en iyi sağlık seviyesine kavuşmasını yerine getirmek ve devam ettirmek olmalıdır. Böylece önce öğrencilerin sonra toplumdaki diğer bireylerin sağlık düzeyleri yükseltilmiş olacaktır (Pekcan, vd. 1995: 210-224).

Okul binasının fiziki yönden kötü bir durumda olması, öğrencinin sağlığı ve dolayısıyla başarısı üzerinde olumsuz bir etki yapacaktır. Okulun havalandırmasının yetersiz olması, çevrenin oluşturduğu kirletici durumlar ve doğal aydınlatmanın yeteri kadar sağlanamaması gibi birey sağlığını etkileyecek fiziksel şartlar, öğrencilerin psikolojisini etkileyebilmekte ve bunun sonucu olarak başarı düzeyini değerştirebilmektedir. Okul düzenlemeleri yapılırken güvenlik, sağlık, topluluk halinde yaşayabilme, okul imkânlarından rahat bir şekilde faydalanabilme ve eğitim öğretim faaliyetleri birlikte düşünülmelidir. Okul binasındaki mevcut güvenlik araç gereçleri ve uygun bir şekilde tasarlanması, okulu ulaşmak istediği hedeflere yöneltebilir. Okulu sağlık ve güvenlik açısından uygun bir duruma getirmek ve eğitim, öğretim

mekânları olması özelliğinden saptırmadan hedefine uygun yapılanmalar tasarlanarak dizayn edilmelidir.

“Dünya Sağlık Örgütü’ne göre ihmal, çocuğa bakmakla yükümlü kimselerin, çocuğun gelişimi için gerekli olacak ihtiyaçları dikkate almaması veya bu ihtiyaçları karşılamamasıdır. Bu ihtiyaçlar sağlık, duygusal gelişim, eğitim, barınma, beslenme ve güvenli yaşam koşullarıdır. Ebeveynlerin çocuğa sahip olduğu kaynaklarla orantılı bir yaşama alanı oluşturması gerekir” (Zara, 2012).

Çoğu eğitim kurumunun çevresel faktörleri, öğrencilerin ve çalışan personelin sağlıklarını etkileyebilecek düzeydedir. Bazı okul binaları endüstriyel alanlara ya da zehirli atıkların olduğu alanlara yakın yerlerde inşa edilmiş veya okul binası inşa edildikten sonra çevresine bu tür tesisler kurulmuştur. Okul binaları, diğer resmi binalara oranla insan açısından daha yoğun ve kalabalık olmakla beraber okullardaki bireyler fiziksel özellikleri bakımından daha hassastırlar. Okullarda derslikler, yemekhaneler, kantinler, teneffüs yerleri, spor salonları ve lavabolar yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Sağlıklı okul binaları, öğrencinin etkili öğrenmesine, sağlık ve işletme maliyetlerinin azalmasına, okul kalitesini ve rekabetini arttırmaya katkıda bulunan büyük bir etkidir. Öğrencilerin günlerinin büyük bir bölümünü, hijyenik olmayan sınıflar, yemekhaneler, kantinler, lavabolar gibi sağlıksız koşulların bulunduğu ortamda geçirmeleri okul sağlığı dolayısıyla okul kalitesi ve etkili öğrenmeyi büyük oranda etkileyecektir. Sağlıksız çevre koşullarına sahip okullardaki öğrenciler, zayıf bir akademik başarıya sahip olabilmektedirler. Bu durumdaki öğrencilerin başarısızlıklarındaki sebebin yalnızca program ve öğretmen yetersizliğinden kaynaklandığını düşünmek, öğrencinin çevresindeki diğer güçlü etkenlerin üzerini örtterek başarısızlığın sebebini bulmayı engellemeye sebep olur.

2.2.1 Okul Mekânlarının Sağlığı

Sağlık, bir eğitim ortamının oluşumundan itibaren temel ilgi alanıdır. Öğrenci ve öğretmenler, günlerinin büyük bir kısmını okul binalarında geçirmektedir. Bu okul binaların birçoğu, fiziki olarak yetersiz bir durumdadır. Bu okullar, öğrenci başarısını olumsuz yönde etkileyen, hem öğrencilerin hem de diğer personellerin sağlığı ile ilgili risk oluşturan çevresel özelliklere sahip olabilmektedir. Birçok insan, havayı ferahlatması beklenen fakat bazen solunumda zorluklara sebep olan bazı güzel

kokulara bile alerjiktir (Curl, 1999). Havadaki tozlar, partiküller, materyaller, hapşırık, öksürme ve alerji gibi rahatsızlıklara sebep olabilmektedir. Okullarda bulunan havalandırma veya iklimlendirme üniteleri gerekli sirkülasyonu sağlayarak oluşabilecek sağlık sorunlarına engel olacak düzeyde yapılmalıdır. Sağlıksız okul, çevresinde hastalıklara neden olabilecek birçok riski barındırmaktadır ve bu risklerin var olmasına birçok faktör etken olmaktadır. İngiltere’de gerçekleştirilen bir araştırma sonucunda ve Dünya Sağlık Örgütü’nün (WHO) yaygın olarak belirledikleri faktörler Şöyle sıralanmaktadır (Durndell, 1992; akt. Rayner, 2005):

1. Hastalığa neden olan unsurlar, en çok klimalı binalarda yaygındırlar fakat doğal olarak havalandırılan binalarda da meydana gelebilmektedir.
2. Öğretmenlerin, idari personele oranla sağlık problemi yaşama ihtimali daha fazladır ve özel okullara oranla kamu okullarında sağlık şikâyetleri daha fazla görülebilmektedir.
3. Birçok hastalık riski taşıyan bireyler, çevre kontrolünü daha az algılamaktadır.
4. Hastalık belirtilerinin, sabah vaktine oranla öğleden sonra görülme ihtimalleri daha yüksektir.
5. Hasta binalarda, etkin bir havalandırma ve iklimlendirme sisteminin olmadığı görülmektedir.
6. İçeride sıkıştırılmış havanın olduğu, nemin yüksek olduğu, homojen bir ısıya sahip, halı ile kapatılmış ve aydınlatmanın yetersiz olduğu binalar, hasta binalardır.

Okul binaları, içerisinde bulunan birey sayısı ve fiziki yönlerinden öğrenci, öğretmen ve diğer paydaşlar arasında hastalık belirtileri ile sonuçlanabilecek çeşitli iç çevresel problemlere yatkındır. Okul binalarının yoğun bir şekilde kullanılmasından dolayı birçok açıdan iyi korunamamaktadır. Okul binalarında sağlık şikâyetleri ile ilgili en önemli üç önemli faktör havalandırmanın yetersiz veya yanlış olması, yüzeylerin tozlu olması ya da yeterince temizlenememesi ve küf olmaktadır. Bunun için de sağlıklı bir okul çevresi oluşturmak için havalandırma ve iklimlendirme anahtar bir rol oynamaktadır (Schneider Electric, 2009). Öğrenciler, sağlık yönünden tehlike oluşturacak çevresel etkenlere karşı daha hassastırlar, ayrıca okulların kişi sayısı açısından yoğun oluşu ve iyi bir şekilde korunamaması da bu hassasiyeti daha

da arttırmaktadır. Çocuklar, yetişkin bireylere göre daha çok yer, içer ve nefes alırlar. Çevrelerindeki tehlike ve riskleri fark edebilme ve bunlardan uzak durabilmede yetersizdirler, fiziksel özellikleri bakımından zehirlenmelere karşı daha düşük bir bağışıklık sistemine sahiptirler. İlköğretimin ilk yıllarında genellikle yerde, toprakta oynarlar, dokunarak öğrenirler ve farkına varmadan okul ortamındaki sağlığa zararlı Madde içeren farklı kirliliklere maruz kalabilirler (Healthy School Network, 2007). Bu sebeple, sağlıklı bir okul ortamı ve çevresi oluşturabilmek ve kaynakları koruyabilmek için okul tasarımının etkili bir şekilde yapılması gerekmektedir. Okulların çevresel koşullara uygun tasarlanması ve temiz bir çevre oluşturulması öğrenci ve personellerin maruz kalacakları sağlık risklerini azaltmada etkili olur. Okulların iç çevresi ve ortamı, eğitimin kalitesini düşüren, öğrencide öğrenme performansını azaltan sağlık problemlerine yol açabilir ya da dolaylı olarak öğrenmeyi etkileyen sağlık sorunlarına sebep olabilir. Örneğin, okulun iç ortamındaki küfler, kirler ya da çöpler, astım veya alerji gibi belirtiler üreten hastalıklar meydana getirebilir veya öğrenmeyi engelleyen devamsızlıklara yol açabilir. Astım hastalığının, ilköğretim okullarında ve liselerde % 20 oranlarında devamsızlıklara neden olan birincil kronik hastalıklardan biri olduğu araştırmalarda ortaya konmuştur (Mendall ve Heath, 2005: 27-32).

Sağlıklı bir okul çevresine ve ortamına sahip olmak ve okulların sağlık koşullarını iyileştirmeyi teşvik etmek için okul yöneticilerinin şu hususlara dikkat etmesi gerekmektedir (Havlinova, 2002: 10):

1. Sağlığın önemini fark eder ve bireyleri teşvik eder. Sağlığı, öğrenciler ve öğretmenler için eğitim hedeflerinin bütünleşmiş bir parçası yapar.

2. Okulun hem iç çevresinde hem de dış çevresinde fiziksel, sosyal ve örgütsel sağlığı sağlayan koşullar oluşturur.

3. Okulun bütün mekânlarında yapılan aktivitelerde faaliyetlerde sağlığın korunmasına önem verir ve teşvik eder. Bu durum bütün okul topluluğunun üyelerini ve aynı zamanda diğer paydaşları da ilgilendirir. Okulun tüm çevresi ve tüm paydaşları sağlık konusunda bilinçlendirilir.

Okulun okul sağlığı yönünden sorumluluğu;

Öğrencileri ve öğretmenleri hastalığa neden olacak risklerden korumak

Bedeni dezenfektelerin zamanında düzeltilmesini sağlamak

Öğrencilerin sağlığını geliştirme yönünde katkı sağlamak.

Okul sağlığının özel bir durum olarak değerlendirilmesi aşağıdaki şekilde açıklanabilir;

1. Okullar öğrencinin, gününün büyük bir bölümünü geçirdiği ve evinden hariç toplu olarak başka bireylerle bir arada oldukları ilk yerdir.
2. Bu çağda öğrenciler fiziksel olarak devamlı bir gelişim ve büyüme içerisindedirler, bu zamanda alınan tedbirler kalıcı olacaktır.
3. Okul ortamının kalabalık olması ve bir arada bulunmaları bulaşıcı hastalıkların yayılmasını kolaylaştırır.
4. Eğitim kalitesinin artması ve sağlıklı öğrenebilmeleri için öğrencilerin ruhen ve bedenen sağlıklı olması gerekir.
5. Okul çağı, öğrenme, alma ve etkilenme devresidir. İyi sağlık bilgisi, doğru davranış biçimi, bilinçli toplum gibi konuları kavramaları için öncülük yapılması gerekir.
6. Okul çağında ölüm nedenlerinin önemli bir kısmı nedeni kazalardır.
7. Öğrenciler sağlık yönünden eğitildiği zaman topluma, anne-baba ve çevresine yararlı olur.
8. Bir toplumun sosyal yapısında okul önemli bir etkidir. Sadece aile üzerinde etkili olmakla kalmaz, bütün toplumu etkiler (Pekcan, vd. 1995: 210-224).

2.2.2 Sağlıklı Okulun Özellikleri

Millî Eğitim Bakanlığı “Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği” 78. maddesinin aşağıda belirtilen fıkralarında okulöncesindeki eğitim ve ilköğretim kurumlarındaki öğrencilerin beslenme ve sağlık hizmetlerinin nasıl yürütülmesi gerektiği hakkındaki esaslar aşağıda belirtilmiştir.

b) okuldaki temizlik, hijyen ve düzenin yerine getirilmesi, yemekhane, derslikler, yatakhane, laboratuvar vb. mekanlarda aydınlatma, ısınma ve havalandırma

koşullarının gerekli şartlara uygun hale getirilmesi için gereken tedbirlerin alınması gerekir.

c) Öğle yemeğini okulda yiyecek öğrenci ve personel için okulun olanakları dahilinde uygun bir yemekhane ayrılmalıdır.

ç) Kullanılan sandalye, masa ve araç gereçler sağlıklı beslenme için gereken şartlara uygun bir şekilde bulundurulur. Yemekhane olmayan okullarda bu amaç için derslikler gereken temizlik ve hijyenin sağlanması durumunda kullanılabilir.

d) Olası herhangi bir ihtimale karşı okullarda ilkyardım çantası ve dolabı bulundurulur. Bu dolap ve çantalarda doktor kararı ile kullanılması mümkün olan ilaçların bulundurulmamalı ve öğrencinin kullanmasına izin verilmemelidir.

e) Okulda bulunan su deposu en az 7 yılda bir temizlenir ve bakımları yapılır. Gerekli kurumlarla irtibata geçerek temizleme ve bakım işlemleri öğrencilerin okula olmadığı tatil zamanlarında gerçekleştirilir. <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/ilkveokuloncyon0/yonetmelik.pdf>, Erişim Tarihi: [15.15.2017].

Okullarda eğitim için hedeflenen seviyeye ulaşılabilme, öğrenci ve personellerin sağlık düzeyini takip edilmek, korunmak, geliştirilmek, en yüksek seviyede tutmak, eğitim kurumlarının fiziksel şartlarının ve okul çevresinden kaynaklanabilecek istenmeyen sağlık şartlarının iyi bir seviyeye çıkarılması ve gerekli önlemlerin alınması ile mümkündür. Bu amaçla okullarda bulunan ortak kullanılan mekânların temizlik ve hijyeni ile ilgili yapılması gereken işler 2009 yılında yayınlanan “Okullardaki Ortak Kullanım Alanlarının Hijyeni” genelgesinde aşağıdaki gibi belirlenmiştir. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/567_0.html, Erişim Tarihi: [20.05.2017].

1- Öğrencilere tuvalet kullanımı, hijyen ve temizlik alışkanlığının kazandırılması hakkında gerekli bilgiler verilmeli, uygun yerlerde mevcut kapasiteye göre yeteri kadar lavabolar bulundurulmalı ve hepsinin çalışır durumda olması sağlanır.

2- Okul tuvaletlerinde gerekli havalandırma düzeneği olmalı, temizlik ve hijyen açısından su tesisatı bulunmalı, sabun vb. malzemeler bulundurulmalı ve sürekli olarak eksiklikleri kontrol edilmelidir.

- 3- Okullarda uygun yerlerde kapalı çöp kovası bulundurulmalı, belirli aralıklarla çöp kovaları temizlenmelidir.
- 4- Öğrencilere okulun uygun yerlerinde içme suyu için gerekli imkânlar sağlanmalı tuvaletlerden su içilmesi engellenmelidir.
- 5- Okullarda ortak kullanım alanları sürekli temiz tutulmalı, koridor, sınıf, laboratuvar gibi mekânlar mümkün olduğu kadar sulu paspaslarla temizlenerek meydana gelebilecek tozun engellenmesi gerekir.
- 6- Okulda böcek, haşere vb. olumsuz durumların meydana gelmemesi için ilaçlamalar yapılmalı, bu ilaçlamalar öğrencilerin okulda bulunmadığı zamanlarda yapılmalıdır.
- 7- Sınıfların her teneffüste havalandırması yapılmalı, laboratuvar, atölye, personel odaları, spor salonu vb. mekânlar her gün temizlenmelidir.
- 8- Okul bahçelerinin çevresinin çevrilmesi hijyen ve temizliğinin uygun olması gerekir. Kirlenmeye sebep olabilecek atıklar bulundurulmamalıdır.
- 9- Okul etrafında öğrenci sağlığa zarar verebilecek gıda satan satıcılar gerekli mercilerle görüşülerek engellenecektir.
- 10- Bütün eğitim kurumları hijyen ve temizlik yönünden “Beyaz Bayrak Denetim Formu” esaslarını dikkate alarak, “Beyaz Bayrak” almak için gerekli başvuruları yapacaktır.

Beyaz bayrak protokolü; Sağlık Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı arasında imzalanarak, okulların hijyen ve temizlik konularında özendirilmek, toplumun sağlığın korumak ve geliştirilmek, hayat kalitesini artırmak ve eğitilmiş bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir. Beyaz bayrak denetim formunda, okulda bulunan bütün ortak kullanım alanları dikkate alınarak değerlendirmeye tabii tutulur. Bu değerlendirmede yüz puan üzerinden doksan ve üzerinde puan alan okullar iki yıl geçerli olan beyaz bayrak almaya hak kazanır.

havalandırılmaktadır.			vardır.			yeterli sayıda personel vardır.		
						56. Temizlik için uygun araç-gereç ve malzeme vardır.	2	

MEB “Okul Kantinlerinin Denetimi ve Uyulacak Hijyen Kuralları” Genelgesinde okul kantinlerinde bulunması gereken şartlar aşağıdaki gibi belirlenmiştir. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/1008_0.html, Erişim Tarihi: [20.06.2017].

MEB bütün okulların içerisinde faal bir şekilde çalışmakta olan kantinler, büfeler, kafeteryalar vb. işleteler için hijyen şartları ve gıda güvenliği talimatlarını belirleyerek öğrencilerin sağlıklı ve güvenli beslenme alışkanlığı kazanmalarına yardımcı olmayı, gıdalardan meydana gelebilecek zehirlenmeleri, hastalıkları, dengesiz ve yetersiz beslenme ile oluşabilecek sağlık problemlerini önlemeyi amaçlayarak bu talimatlara uyulması ve gereken denetimin yapılmasını istemiştir.

1. Satılan ürünlerin tüketilmesi amacıyla uygun, temiz, güvenilir ve hijyenik tüketim mekanları oluşturulmalıdır.
2. Oluşabilecek kokuları önlemek amacıyla gerekli havalandırma düzeneği yapılmalıdır. Mekanın aydınlatma ve ısıtma tertibatı yeterli düzeyde olmalıdır.
3. Kantinlerin içinde, uygun bir tezgâh, sıcak ve soğuk su tesisatı bulundurulmalı, el yıkamak için lavabonun olması, sıvı el sabunları ve kağıt havlular bulunmalıdır. Bulaşıkların yıkanması için uygun yerler olmalıdır.
4. Tezgâhlar ile lavaboların takılı olduğu duvarlar 2 metre yükseklikte koyu olmayan renklerde mermer veya fayans türü basit bir şekilde temizlenemeye imkân sağlayacak malzemelerden yapılmalıdır. Zemin yüzeyler ise kaymayı engelleyecek, su geçirmeyen, üzerindeki su ve istenmeyen malzemelerin kolayca temizlenmesine imkân sağlayacak nitelikte olması gerekir.
5. Yemek faaliyetlerinin bulunduğu her yerde alınan yemek numuneleri en az 72 saat gerekli şartlarda saklanacaktır.

6. “İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelikte” belirtilen standartlarda içme suyunun bulundurulması, mümkün olmadığı zamanlarda suların 0,3 - 0,5 ppm seviyesinde klorlanma yapılması sonrasında tüketilmesine izin verilmelidir.
7. Kullanım yerlerine göre sıcak ve soğuk su tertibatı sağlanmalıdır.
8. Meydana gelen atıkların toplanmasına imkân sağlayan ellerin değmeden kullanılabilceği pedallı çöp kovaları bulundurulmalı. Bu çöp kovaları da temizliği kolay yapılacak ve ağız kapalı olacak bir şekilde seçilmelidir.
10. Haşereleer için alınması gereken bütün tedbirler alınmalıdır.
11. Kullanılan araç gereç ve yüzeyleerin temizliği için uygun ve gerekli izinleri alınmış olan deterjanlar kullanılmalıdır.
13. Standartlara uygun ortamlarda muhafaza edilmiş yarı hazır veya hazır işlem görmüş et ürünleeri bulundurulabilir. Kesinlikle çiğ et ve et ürünleerinin bulunmasına izin verilmez.
14. Salatalar, meyveler gibi çiğ olarak tüketilen gıdalar iyi bir şekilde yıkanmalı daha sonra üzeri standartlara uygun ambalaj malzemesi ile kapatılıp uygun yerde saklanmalıdır.
15. Dengesiz ve yetersiz beslenme için örnek olabilecek her türlü özendirici gösteri, faaliyet, resim broşürleerin kullanılmasına izin verilmemelidir. Bilgilendirme amaçlı yapılacak olan görseller için gerekli izinler alınacaktır.
16. Kantinleerde eli ile teması gereken ürünleerde satış personeli tarafından eldivenleer kullanılmalıdır.
17. Gıda tüketilmesi amacıyla kullanılan araç gereçleer tek sefer kullanılan araç gereçleerden tercih edilmelidir.
19. Okullarda öğrencileere sunulan yemek hizmetleerinde öğrencileer görevlendirilmemelidir.
20. Okulların önünde ve çevresinde gıda satılması önleyici çalışmalar yapılmalı, öğrencileerin buralardan gıda almaması için gerekli eğitimleer verilmelidir.
21. İlk yardım dolabı ve çantasında gereken malzemeler tam olmalıdır.

Yukarıda belirtilen bu şartlarının yerine getirilmemesinden kaynaklanan olaylar mevcuttur. Örneğin;

Yozgat'ta Musabeyli İlköğretim okulunda öğrenim gören 45 öğrenci yedikleri öğlen yemeğinden sonra rahatsızlanarak hastaneye kaldırıldı. Hastaneye kaldırılan öğrencilere gıda zehirlenmesi teşhisi konuldu ve öğrenciler tedavi altına alındı. <http://www.iha.com.tr/haber-yozgatta-45-ogrenci-zehirlendi-92067/>, Erişim Tarihi: [03.07.2017].

Kırıkkale Lisesinde altı öğrenci kantinden yedikleri tavuk döner ile zehirlendi. Zehirlendiği anlaşılan öğrencilere ilk müdahale 112 acil servis tarafından yapıldı. Durumları acil olan 2 öğrenci müşahede altına alınarak serum bağlanıp, tahlilleri yapılarak doktor gözetiminde olduğu öğrenildi. <http://www.haberkale.com/haber/-7542.html>, Erişim Tarihi: [10.05.2017].

Şanlıurfa'nın Suruç ilçesinde okul kantininden aldıkları yiyecekleri yedikten sonra rahatsızlanan 14 öğrenci, gıda zehirlenmesi şüphesiyle hastaneye kaldırıldı. Alınan bilgiye göre, ilçedeki Geçit İlkokulu'nda eğitim gören 14 öğrenci, kantinden aldıkları tost ve kızarmış patatesi yedi. Kusma ve ateş belirtileri görülünce okula çağrılan 112 Acil Servis ekiplerince öğrenciler, Suruç Devlet Hastanesi'ne kaldırılarak, tedavi altına alındı. <https://www.ntv.com.tr/turkiye/kantin-den-tost-yiyen-14-ogrenci-hastanelik-oldu,gYnGFDFSnkC8ib1pPu6hoA>, Erişim Tarihi: [03.06.2017].

2.2.4 Okul Sağlığı Birimi

Okul sağlığı, öğrencinin fiziksel gelişimini ve ruhi durumunun belirlenebilmesi ve bu durumlara ilgili problemlerin çözülmesi, sağlıkla ilgili eğitimlerini, sağlığına zarar verebilecek etkenlerin ortadan kaldırılması amacıyla en temel sağlık hizmetlerinden bir parça gibi görülmesi gerekir. Okul sağlığı bir takı çalışması işidir ve her okulun bir “sağlık birimi” ve birimin işleyişinden sorumlu “Okul Sağlık Kurulu” oluşturulmalıdır.

Sağlık Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığı arasında “Okul Sağlığı Hizmetleri İşbirliği Protokolü” 2006 yılında imzalanmıştır. Protokoldeki hususların uygulanmasında, Millî Eğitim Bakanlığı adına Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı, Sağlık

Bakanlığı adına Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü yetkilidir. Bu protokol kapsamında, faaliyetleri İl Millî Eğitim Müdürlükleri ve İl Sağlık Müdürlükleri takip edecektir. Protokolde, okul personeli ile öğrencilerin sağlığının en üst seviyeye çıkarılması, okulların çevresi de dâhil olmak üzere sağlık koşullarına olumsuz yönde etki eden bütün faktörlerin denetlenmesi hedeflenmiştir.

Tekirdağ'ın Çerkezköy İlçesi'nde Şehit Dinçer Ersoy İlkokulu civarında on gündür etkili olan ve nedeni henüz tespit edilmeyen kötü kokular nedeniyle bazı öğrenciler okula maske takarak gidiyor. Çocuklarını okula göndermeyen veliler ise bugün okul bahçesinde duruma tepki gösterdi. Okula Kaymakam Abban ile Çerkezköy Belediye Başkanı Akay giderek velilerle görüştü. Kaymakam Abban, kokunun kaynağının bulunması için gönderilen numuneler ile ilgili rapor hazırlanacağını belirterek, "Numune alındı. Sentetik reçine olduğu konusunda birleştirdik ama resmi rapor yok. Raporun bana ulaşmasını bekliyorum ona göre hareket edeceğim. Bize inanın, güvenin. Rapora göre hareket edeceğiz. Derslerin telafisi yapılacak. Devamsızlıktan mağduriyet olmayacak. 1 hafta, 10 gün içinde rapor gelecek. Rapor olmadığından okulu tatil edemiyorum. Söz konusu durumun uzaması ya da olumsuz yönde bir rapor gelmesi halinde okulun başka bir alana nakledileceğine dair çalışmalarımız bulunuyor" dedi. Veliler, daha sonra okuldan ayrıldı. <http://www.hurriyet.com.tr/cerkezkoyde-kotu-koku-nedeniyle-maskeli-egit-40365779>, Erişim Tarihi: [15.06.2017].

2.3 OKULDA ACİL DURUM YÖNETİMİ

Okul çağı, hem çocukluk hem de adölesan döneminin büyük bir kısmını kapsayan 6-19 yaşlar arasındaki uzun bir süreçtir (Yüceer, 2002). Bu dönem çocukluk gelişim dönemleri içerisinde yer alan en önemli dönemlerden birisidir. Okul yaşının iki dönemi vardır. Birinci dönem, prepubesans ve erken okul yaşı dönemidir. Bu dönem kızlarda 6 ile 12 yaş arasını ve erkeklerde ise 6 ile 14 yaş arasını kapsar. İkinci dönem ise, 19 yaşa kadar olan zamanı kapsar. Bu yaş grubu çocukların ve ergenlerin büyük bir kısmı okula gitmekte olduğundan adölesan sağlığı ile okul sağlığı yakından ilişkilidir (Pekcan, vd.1995: 210-224).

Okul dönemindeki sağlık riskleri ve tehlikeleri arasında kazalar ilk sıralarda yer almaktadır. Kazalar her yaş döneminde olabileceği gibi okul çağı döneminde de

farklı düzeyde fonksiyon kayıplarından, yaşamın sonlanmasına kadar değişik sonuçlara neden olabilmektedir (Öztürk ve Dicle, 2004: 164).

Kazalar, okul çağı çocuklarında, bedensel faaliyetlerin fazlalaşması, tedbirli davranmama, okula yolunda trafik sorunları ile karşılaşması, çeşitli fiziksel uğraşları başarma isteği gibi nedenlerle bu çağın önemli problemleri arasındadır (Pekcan, vd. 1995: 210-224).

Dünya Sağlık Örgütü insan hayatındaki 10 - 19 yaş grubunu adölesan, 20 - 24 yaş arası grupları gençlik (young people) dönemi olarak tanımlamıştır. Adölesan döneminin gelişimi genellikle erken (11-14 yaş), orta (14-17 yaş) ve geç (17-21 yaş) dönem olarak üç safhaya ayrılmaktadır. Adölesan dönem fiziksel, psikolojik, sosyal ve cinsel büyüme ve gelişmelerin hızlı olduğu bir dönemdir. Adölesan dönemindeki bireylerde risk alma davranışı, tecrübesizlik, bilgisizlik ve cesaretin oldukça yoğun yaşanması bu dönemde kaza ve yaralanma riskini arttırmaktadır (Mukaddes, 2002: 15-20).

Okulda sağlık ve güvenlik yönetiminin en temel ögesi risk yönetimidir. Risk yönetiminin amacı okuldaki tehlikelerin belirlenerek, risklerin değerlendirilmesi ve gerekli koruyucu ve önleyici önlemlerin alınmasıdır. Sağlıkla ilgili tehlike ve riskler değerlendirilmeli ve bunlarla ilgili önleyici ve koruyucu ve tedbirler alınmalıdır.

Okulların bünyelerinde risklerin yönetimi, okulun belirlediği risk politikası çerçevesinde okulun içinde veya dışında tespit edilmiş olan riskli ve tehlikeli potansiyeli olan durumlara yönelik olarak yapılmalıdır.

Okulların daha güvenli olması, eğitim-öğretim sürecinin en iyi şekilde yapılması, ailelerin ve toplumun okula karşı güvenin arttığı ortamların oluşturulması için gerekli çalışmaların belirli bir düzen içerisinde yürütülmesi amacıyla acil durum planlarının hazırlanması gerekir (Kadel, vd. 1999: 36).

Acil durumlara iyi hazırlık yapmış bir okul, acil durumlarda okulun işleyişinin aksamasını büyük ölçüde azaltır ve çok riskli olayların okul çapında kargaşaya yol açmasını önleyebilir. Öğrenci veya diğer personelleri etkileyen bir acil durumda, okul yönetimine yardımcı olması için oluşturulmuş bir ekip tarafından yapılacak çalışmalar, zararı en aza indirebilir ve güvenli bir ortama hızlı bir şekilde dönmeyi sağlar. (Aksoy, 2003: 42).

Eğitim kurumlarında acil durum planlarının amacı; okul yönetimine, öğretmenler, öğrencilere ve diğer okul paydaşlarına okullarda ve okul çevresinde oluşabilen acil vakalarda nasıl hareket edecekleri hususunda yol göstermektir. (elik, 2007: 51). Okullarda oluşabilecek bir acil durumu önceden görebilmek imknsız olabilir fakat okulun iyi ve verimli bir acil durum planı varsa, olayın meydana getirebileceği olumsuz etkileri en aza indirilebilir ve acil duruma karşı en iyi şekilde hazırlanmış olur.

Acil durum planları, oluşabilecek bir acil durum anında, ğrenci ve diğer okul paydaşlarının güvenliklerini en üst derecede tutarak, eğitim ğretim faaliyetlerine güvenli bir şekilde katılmaları için, okulun bütün mekânlarını güvenlik altına alacak ve acil durum sonucunda oluşacak etkileri en aza indirecek nitelikte olmalıdır (elik, 2007: 52-53; Hull, 2000: 313-315).

Okul acil durumlarına karşı geliştirilen bir plan aşağıdaki durumlar dikkate alınarak tasarlanmalıdır.

a) Tehlikeleri Analiz Etmek: Tehlike analizi okulu veya bölgesini tehdit eden bütün tehlikeleri belirlemeyi kapsar. Tehlike listesi hazırlarken okul ve çevresindeki tüm tehlikeler dikkate alınmalıdır. Acil durum yönetim ekibi cana veya mala gelebilecek potansiyel tehlike oluşturan durumları belirlemek zorundadır.

b) Her Tehlike İçin Bir Profil Hazırlamak: İkinici adım olarak var olan tehlikeler için bir tehlike profili hazırlamaktır. Profil hazırlığı için aşağıdaki soruların sorulması önemlidir (elik, 2007: 58):

Olay hangi sıklıkla sıklıkta meydana gelebilir?

Olayın sonucu ne kadar kötü olabilir?

Olay tahmini olarak nereye etki edebilir?

Olay tahmini olarak ne kadar büyük bir alanı etkileyebilir?

Olay ne kadar sürebilir?

Olayın en çok gerçekleşmesi beklenen zamanı nedir?

Olay ne kadar hızlı gerçekleşir?

Olayın ne kadar uyarı zamanı var ve bir uyarı sistemi var mı?

c) Hassasiyeti Belirlemek: Her eğitim kurumunun kendi bölgesinden, çevresel ve kültürel koşullarından kaynaklanan farklı hassasiyetleri olabilir. Okulun veya okul çevresinin hassas olduğu risklerini bilmek oluşacak bir olay sonucunda müdahale ve iyileştirme sürecinde daha başarılı olmaya imkân sağlar.

d) Riski Belirlemek: Risk bir tehlikenin öğrencilere, öğretmenlere, tesis ve yapılara hasar verme ihtimalidir (Çelik, 2007: 58).

Risk; olay sonucunda oluşacak sonuca, kayıplara ve etkiye göre sınıflandırılabilir. Riskler sonucuna göre sınıflandırıldığı takdirde risklere göre alınacak tedbirleri belirlemek ve planlama yapmak daha kolay olacaktır. Tahmin edilebilirliği yüksek bir risk için önlem almak daha kolaydır fakat alınan tedbirin olumlu sonuç verip vermeyeceği riskin şiddetine, kontrol edilip edilmediğine ve bağımlılığına bağlıdır.

Menckel tarafından Haddon matrisinden geliştirilen korunma stratejisi aşağıda sunulmuştur:

1. Tehlikeyi ortadan kaldırmak
2. Kişiyi tehlikeden uzaklaştırmak
3. Tehlikeye ulaşılmasını önlemek
4. Tehlikeyi modifiye ederek zararsız hale getirmek
5. Gerekli malzemeleri kullanmak
6. Tehlike hakkında bilgi vermek, eğitmek
7. Tehlikeye karşı uyarmak
8. Risk altındaki kişiyi yaralanmayı önlemek üzere gözlemek
9. Kaza olunca hemen kurtarmak
10. Uygun tedavi ve rehabilite etmek (Çetik, 2004).

Pasif korunma kapsamında etkene ve çevreye yönelik müdahaleler ile kaza-yaralanma sonucunun en aza indirilmesi sağlanabilir. Örneğin, arabada hava

yastığının olması, trafik kanununun olması, yaşlılara uygun ev ortamlarının sağlanması vb. (Özcebe H. 2006).

Aktif korunma ise, bireyin veya bir olayda kaza-yaralanmaya yönelik koruma eyleminin yapılması ve uygulamasıdır. Araçta emniyet kemeri takma, trafik kurallarına uyma gibi davranışlar aktif koruma müdahaleleridir. Bireye yönelik önlemler "bireyin güvenli davranışlara sahip olmasını" hedeflemektedir. Bireyin bulunduğu her ortamda bu amaca yönelik müdahaleler yer alabilir. Bireye yönelik müdahaleler de bireyin davranış değişikliği hedeflendiği için yapılan müdahalenin davranış değişikliğine yol açabilecek düzeyde etkili olması ve uzun süreli olması gerekmektedir. Güvenli davranış ve hareketlerin oluşmasına yönelik eğitim müdahaleleri çevreye yönelik yapılan olumlu müdahalelere uyulmasına da katkı sağlamaktadır (Özcebe, 2006).

Çocukların hayatını kısa veya uzun bir süreçte etkileyen kazalar, okul başarısını da olumsuz yönde etkiler (Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü, Devlet Planlama Teşkilatı ve Avrupa Birliği, Ankara: 2003).

Hatta yaşanan bu kazalar farklı sağlık harcamalarına neden olduğu gibi çeşitli alan, eşya ve giyeceklerde meydana gelen zarar dolayısıyla maddi kayıplara da neden olur (Ak, vd. 2006: 83-93). Bu sebeple öğrencilerin hayatı, başarısı ve sağlığı üzerinde önemli etkisi olan kazaların önlenmesi gerekir.

Çocukların okulda değişik sebeplere bağlı olarak karşı karşıya kaldıkları kazalar sonucunda; yara, kırık, çukuk, burkulma, ezik, elektrik çarpması, yanık, zehirlenme, boğulma vb. durumlar meydana gelebilmekte, hatta ölümler bile sonuçlanabilmektedir. Yaşanılan kazalara bağlı olarak öğrencilerin bazı organlarının görev ve hareket kabiliyeti etkilenecek çeşitli fonksiyonları geçici veya kalıcı olarak yerine getirememekte dolayısıyla bir süre okuldan uzak kalmaktadır. Öğrencilerin normal aktivitelerini yarım gün veya daha uzun süre etkileyen tüm kazalar geçici sakatlık, vücutta organ kopması, görme kaybı gibi durumlara neden olan kazalar ise, kalıcı sakatlık olarak tanımlanmaktadır (Ergüder ve Yertutan, 2005).

2.3.1 Planın Oluşturulması

Tehlike ve hassasiyet analizinden sonra, planlama sürecinin sonraki adımı acil durum planını oluşturmak olmalıdır. Bütün bu süreçte amaç olabilecek krizlerin ortaya çıkarabileceği bütün sorunları çözmek ve kontrol altına almak olmalıdır (Luecke, 2008: 48).

Bir acil durum planının ne kadar etkili olduğu ancak insanların acil durum sırasındaki davranışlarına göre belirlenir. Acil durum anında etkili bir müdahale gerçekleştirmek için, öğrencilerin, personelin ve ziyaretçilerin planın içeriği ve acil durum anında yapılması gerekenler hakkında yeterli bilgiye sahip olmaları gerekir.

Okullarda hazırlanan acil durum planların amacı bütün okul paydaşlarının güvenliklerini sağlamanın yanı sıra, okulun sosyal, fiziksel ve ekonomik çevresini de korumayı hedeflemektir. Dolayısıyla okul acil durum planları okulun güvenlik stratejilerini olumsuz yönde etkileyebilecek bütün tehlikelere odaklanmaya çalışmalıdır. Acil durum planının kapsamlı olması ve aynı zamanda görev ve sorumlukların dağıtılması ve bunların uygulanması konusunda net ve anlaşılır olan bir plan olması okul yönetiminin kendine olan güvenini tazelemesini sağlar

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1 Araştırmanın Modeli

Araştırmanın bu bölümünde okul öncesi, ilköğretim ve liselerdeki eğitim yöneticilerinin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin algılarını; cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, yöneticilikteki kıdem yılı, kurumdaki çalışma süresi, bulunduğu pozisyon ve yöneticilikteki eğitim düzeyi yani okul türleri değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediklerini incelemek amaçlandığından tarama modeli kullanılarak durum araştırması yapılmıştır. Genel tarama modeli; çok sayıda bireyden oluşan bir evrende, genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir. Tarama modeli çalışmalar, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2005: 77).

3.2 Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2015-2016 eğitim öğretim yılında Çankırı ilindeki Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okul öncesi, ilköğretim ve lise düzeyinde görev yapan tüm yöneticiler oluşturmaktadır. Tesadüfi örnekleme yöntemi ile Çankırı merkezde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı 45 okul arasından 42 okula gidilerek 82 yöneticiden örneklem alınmıştır.

3.3 Veri Toplama Teknikleri

Anketle araştırmacı tarafından çoğaltılarak okullara götürülmüştür. Anketlerin uygulamaları araştırmacı tarafından okullara gidilerek okullarda bulunan yöneticilere uygulanmıştır. Uygulamaların yapıldığı her okulda araştırmanın genel olarak amacı ve veri toplama araçlarının cevaplanmasına ilişkin kısa açıklamalar yaparak ve yöneticilerin uygulamayla ilgili soruları da yanıtlanmıştır. Yöneticilerin gerçek durumlarını yansıtmaları için kimlik bilgilerine gerek olmadığı, sonuçların toplu olarak değerlendirileceği vurgulanmıştır.

Araştırmada veri toplamak amacıyla iki bölümden oluşan ölçme aracı kullanılmıştır. Birinci bölümde yöneticilere ilişkin kişisel bilgileri toplamak amacıyla 7 adet soruya yer verilmiştir. Ölçeğin ikinci bölümünde ise 'Eğitim yöneticilerinin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin algılarını' belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen 37 soruluk ölçek kullanılmıştır. Ölçeğe ait cronbach alfa değeri 0.965 çıkmıştır.

3.4 Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Elde edilen verilerin işlenmesinde ve çözümlenmesinde SPSS (Statistical Package for Social Sciences) Versiyon 22.00 paket programı kullanılmıştır. Katılımcıların demografik özellikleri değerlendirilirken frekans ve yüzde hesaplamaları kullanılmıştır. Çarpıklık (skewness) değeri (-0,494) - (0,266), Basıklık (kurtosis) değeri (-0,778) - (0,526) bulunmuştur. Bu değerler -1 ile +1 aralığında olduğu için (ölçeğin tamamında) verilerin normal dağıldığı kabul edilmiştir. Bu nedenle de analizlerde bağımsız örneklem t- testi ve One Way Anova kullanılmıştır.

3.5 Araştırmanın Hipotezleri

H1: Yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin farkındalıkları çalışma sürelerine göre farklılık göstermektedir.

H2: Yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin farkındalıkları meslekteki kıdemlerine göre farklılık göstermektedir.

H3: Yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin farkındalıkları içerisinde buldukları yaş gruplarına göre farklılık göstermektedir.

H4: Yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin farkındalıkları yöneticilik yaptıkları okul türüne göre farklılık göstermektedir.

H5: Yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin farkındalıkları yöneticilikteki kıdemlerine göre farklılık göstermektedir.

H6: Yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin farkındalıkları cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.

H7: Yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin farkındalıkları eğitim seviyelerine göre farklılık göstermektedir.

H8: Yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin farkındalıkları idari görevlerine göre farklılık göstermektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Anket formu aracılığı ile elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) Versiyon 22.00 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Örneklemi tanımlamak amacı ile demografik özellikler frekans analizi yardımı ile açıklanmıştır. H1, H2, H3, H4, H5 hipotezleri anova analizi ile H6, H7 ve H8 hipotezleri t-testi ile açıklanmaya çalışılmıştır.

4.1 Demografik Bulgular

Demografik bulgular başlığı altında incelenen konular çalışanların yaş, cinsiyet, öğrenim durumları, bulunduğu okuldaki çalışma süresi, bulunduğu okuldaki pozisyonu, meslekteki kıdemi, yöneticilik yaptığı eğitim düzeyi ve yöneticilikteki kıdemi tespitine ilişkin bulgulardan oluşmaktadır.

Tablo 4.1.1: Çalışanların Yaş Durumuna Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzde Oranı
20-30 yaş	6	7,3
31-40 yaş	28	34,1
41-50 yaş	35	42,7
51 yaş ve üzeri	13	15,9
Toplam	82	100,0

Tablo 4.1.1' de görüldüğü gibi araştırmaya katılan yöneticilerden 6 kişi 20-30 yaş aralığında, 28 kişi 31-40 yaş aralığında 35 kişi 41-50 yaş aralığında ve 13 kişi 51 ve üzeri yaş aralığında bulunmaktadır. Başka bir ifade ile anket formunu cevaplayan çalışanların %7,3'ü 20-30 yaş, %34,1'i 31-40 yaş, %42,7'si 41-50 yaş ve %15,9'u 51 ve üzeri yaş grubunda bulunmaktadır.

Tablo 4.1.2: Çalışanların Cinsiyetine Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzde Oranı
Erkek	67	81,7
Kadın	15	18,3
Toplam	82	100,0

Tablo 4.1.2’ de görüldüğü gibi araştırmaya katılan yöneticilerin tümü cinsiyet seçeneğini doldurmuştur. Anket formunu cevaplayan çalışanların 67’si erkek ve 15’i kadın yöneticiden oluşmaktadır. Başka bir deyişle ankete katılan çalışanların %81,7’si erkek %18,3’ü kadın çalışanlardır.

Tablo 4.1 3: Çalışanların Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzde Oranı
Lisans	74	90,2
Yüksek lisans	8	9,8
Toplam	82	100,0

Tablo 4.1.3’ de görüldüğü gibi araştırmaya katılan yöneticilerden 74’ü lisans, 8’i yüksek lisans mezunudur. Başka bir ifade ile ankete katılan yöneticilerin %90,2’si lisans mezunu %9,8’i yüksek lisan mezunudur.

Tablo 4.1.4: Çalışanların Bulunduğu Okuldaki Çalışma Süreine Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzde Oranı
1-10 yıl	68	82,9
11-20 yıl	12	14,6
21-30 yıl	2	2,4
Toplam	82	100,0

Tablo 4.1.4’ de görüldüğü gibi araştırmaya katılan yöneticilerin buldukları okuldaki çalışma süresi 1-10 yıl aralığında 68 kişi, 11-20 yıl aralığında 12 kişi, 21-30 yıl aralığında 2 kişidir. Başka bir ifade ile anket formunu cevaplayan yöneticilerin

buldukları okuldaki çalışma süresi %82,9'u 1-10 yıl aralığında, %14,6'sı 11-20 yıl aralığında, %2,4'ü , 21-30 yıl aralığındadır.

Tablo 4.1.5: Çalışanların Bulunduğu Okuldaki Pozisyonuna Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzde Oranı
Müdür	33	40,2
Müdür yardımcısı	49	59,8
Toplam	82	100,0

Tablo 4.1.5' de görüldüğü gibi araştırmaya katılan yöneticilerin buldukları okuldaki pozisyonlarına göre 33 kişi müdür, 49 kişi müdür yardımcısı olarak görev yapmaktadır. Başka bir ifade ile anket formunu cevaplayan yöneticilerin %40,2'si müdür, %59,8'i müdür yardımcısıdır.

Tablo 4.1.6: Çalışanların Meslekteki Kıdemine Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzde Oranı
1-10 yıl	11	13,4
11-20 yıl	39	47,6
21-30 yıl	32	39,0
Toplam	82	100,0

Tablo 4.1.6' de görüldüğü gibi araştırmaya katılan yöneticilerin meslekteki kıdem süresi 1-10 yıl aralığında 11 kişi, 11-20 yıl aralığında 39 kişi, 21-30 yıl aralığında 32 kişidir. Başka bir ifade ile anket formunu cevaplayan yöneticilerin meslekteki kıdem sürelerinin %14,4'ü 1-10 yıl aralığında, %47,6'sı 11-20 yıl aralığında, %39'u , 21-30 yıl aralığındadır.

Tablo 4.1.7: Çalışanların Yöneticilik Yaptığı Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzde Oranı
Okulöncesi	4	4,9
İlkokul	26	31,7
Ortaokul	25	30,5
Lise	27	32,9
Toplam	82	100,0

Tablo 4.1.7’ de görüldüğü gibi araştırmaya katılan yöneticilerin yöneticilik yaptığı eğitim düzeylerine göre dağılımı okulöncesinde 4 kişi, ilkokulda 26 kişi, ortaokulda 25 kişi, lisede 27 kişidir. Başka bir ifade ile anket formunu cevaplayan yöneticilerin yöneticilik yaptığı eğitim düzeylerine göre dağılımı okul öncesinde %4,9, ilkokulda %31,7, ortaokulda %30,5, lisede ise %32,9 aralığındadır.

Tablo 4.1.8: Çalışanların Yöneticilikteki Kıdemine Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzde Oranı
1-3 yıl	18	22,0
4-6 yıl	24	29,3
7-10 yıl	17	20,7
10 yıl ve üzeri	23	28,0
Toplam	82	100,0

Tablo 4.1.8’ de görüldüğü gibi araştırmaya katılan yöneticilerin yöneticilikteki kıdem sürelerine göre dağılımı 1-3 yıl aralığında 18 kişi, 4-6 yıl aralığında 24 kişi, 7-10 yıl aralığında 17 kişi, 10 yıl ve üzerinde kıdemi olanlar ise 23 kişidir. Başka bir ifade ile anket formunu cevaplayan yöneticilerin yöneticilikteki kıdem sürelerine göre dağılımı 1-3 yıl aralığında olanlar %22, 4-6 yıl aralığında %29,3, 7-10 yıl aralığında %20,7, 10 yıl ve üzerinde ise %28’dir.

4.2 Sorulara İlişkin Frekans Analizi

Tablo 4.2.1: Sorulara İlişkin Frekans Analizi

FREKANS ANALİZİ										
	ÖNEMLİ DEĞİL		AZ ÖNEMLİ		ORTA DÜZEYDE ÖNEMLİ		ÖNEMLİ		ÇOK ÖNEMLİ	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
S1	1	1,2	1	1,2	7	8,5	19	23,2	54	65,9
S2	0	0	1	1,2	3	3,7	21	25,5	57	69,5
S3	0	0	1	1,2	3	3,7	13	15,9	65	79,3
S4	1	1,2	1	1,2	13	15,9	27	32,9	40	48,8
S5	0	0	1	1,2	9	11	20	24,4	52	63,4
S6	0	0	2	2,4	17	2,7	35	42,7	28	34,1
S7	0	0	3	3,7	9	11	6	7,3	64	78
S8	6	7,3	3	3,7	14	17,1	31	37,8	28	34,1
S10	1	1,2	2	2,4	14	17,1	18	22	47	57,3
S11	0	0	3	3,7	19	23,2	19	23,2	41	50
S12	2	2,4	5	6,1	23	28	26	31,7	26	31,7
S13	0	0	1	1,2	10	12,2	11	13,4	60	73,2
S15	2	2,4	5	6,1	18	22	24	29,3	33	40,2
S16	4	4,9	5	6,1	22	26,8	29	35,4	22	26,8
S17	0	0	4	4,9	22	26,8	29	35,4	27	32,9
S18	3	3,7	8	9,8	15	18,3	28	34,1	28	34,1
S20	1	1,2	15	18,3	22	26,8	32	39	12	14,6
S21	0	0	1	1,2	10	12,2	21	25,6	50	61
S22	1	1,2	4	4,9	12	14,6	34	41,5	31	37,8
S23	2	2,4	6	7,3	9	11	24	29,3	41	50
S24	6	7,3	19	23,2	20	24,4	23	28	14	17,1
S25	1	1,2	12	14,6	9	11	29	35,4	31	37,8
S26	7	8,5	9	11	21	25,6	28	34,1	17	20,7
S28	2	2,4	21	25,6	16	19,5	20	24,4	23	28
S29	7	8,5	11	13,4	21	25,6	24	29,3	19	23,2
S30	2	2,4	5	6,1	10	12,2	34	41,5	31	37,8
S31	2	2,4	6	7,3	7	8,5	16	19,5	51	62,2
S32	3	3,7	8	9,8	21	25,6	18	22	32	39
S33	5	6,1	3	3,7	14	17,1	21	25,6	39	47,6
S34	1	1,2	6	7,3	11	13,4	22	26,8	42	51,2
S35	3	3,7	5	6,1	13	15,9	29	35,4	32	39
S36	2	2,4	3	3,7	12	14,6	26	31,7	39	47,6
S37	2	2,4	8	9,8	18	22	30	36,6	24	29,3

Tablo 4.2.2: Sorulara Verilen Cevapların Matrisi

ÇANKIRI İLİ ANAOKUL, İLK VE ORTA ÖĞRETİM DEVLET OKULLARI YÖNETİCİLERİNİN İSG RİSKLERİNE İLİŞKİN FARKINDALIK MATRİKSİ					
	ÖNEMLİ DEĞİL	AZ ÖNEMLİ	ORTA DÜZEYDE ÖNEMLİ	ÖNEMLİ	ÇOK ÖNEMLİ
1 Yangın alarm butonları arızaları	1	1	7	19	54
2 Acil çıkış kapılarına ulaşımın zor olması	0	1	3	21	57
3 Yangın merdivenlerine ulaşımın zor olması	0	1	3	13	65
4 Acil durum yönlendirme levhalarının yetersiz olması	1	1	13	27	40
5 Uygun yangın söndürme cihazlarının bulunmaması	0	1	9	20	52
6 İlk yardım dolaplarının eksikliği	0	2	17	35	28
7 Kazan dairelerinde yanıcı ve patlayıcı maddeler bulundurma	0	3	9	6	64
8 Islak zemin	6	3	14	32	28
10 Elektrik, priz kablo ve düğmelerindeki arızalar	1	2	14	18	47
11 Alet ve ekipmanların yetkisiz kişiler tarafından kullanılması	0	3	19	19	41
12 Alet ve ekipmanların yetkili personelin kullanımına uygun tasarlanmaması	2	5	23	26	26
13 Tehlikeli maddelerin kilitli bir yerde muhafaza edilmemesi	0	1	10	11	60
15 Yemekhane ve oturma yerlerindeki temizliğin yetersiz olması	2	5	18	24	33
16 Aydınlatma sisteminin yeterli düzeyde olmaması	4	5	22	29	22
17 İstma sisteminin yetersiz veya aşırı olması	0	4	22	29	27
18 Havalandırma sisteminin yetersiz olması	3	8	15	28	28
20 Okul duvar ve kaplamalarının-boyalarnın bozuk veya yetersiz olması	1	15	22	32	12
21 Tehlikeli alanların kimse yokken kilitli olmaması	0	1	10	21	50
22 Trabzanların gerekli standartlarda olmaması	1	4	12	34	31
23 Dışa bakan cam ve pencereler için önlem alınmaması	2	6	9	24	41
24 Sigara içilmez levhalarının yetersiz ve görünebilecek yerlere asılmaması	6	19	20	23	14
25 Dolaşma yerleri ve yaya yollarında takılma-kayma-düşmeye karşı önlem alınmaması	1	12	9	29	31
26 Yaya yürüyüş yollarının açık bir şekilde belirlenmemesi.	7	9	21	28	17
28 Giriş ve dış duvarların yeterli yükseklikte olmaması	2	21	16	20	23
29 Dış aydınlatmanın yetersiz olması	7	11	21	24	19
30 Kırılabilir çatı alanları ve yüzeyler için ikaz levhalarının eksikliği	2	5	10	34	31
31 Laboratuvarlardaki kimyasallar için gerekli önlemlerin alınmaması	2	6	7	16	51
32 Spor salonları için koruyucu önlemlerin alınmaması	3	8	21	18	32
33 Kantinlerde hijyen yönünden gerekli önlemlerin alınmaması	5	3	14	21	39
34 Merdiven genişliğinin yetersiz olması ve kaymaya karşı alınması gereken önlemlerin eksikliği	1	6	11	22	42
35 Laboratuvarların hijyen açısından istenilen seviyede olmaması	3	5	13	29	32
36 Okul çıkışları ve çevre trafiğindeki düzensizlik	2	3	12	26	39
37 Öğrenci ve personel çalışma alanlarındaki ergonomi eksikliği	2	8	18	30	24

4.3 Normallik Testi

Çarpıklık (skewness) değeri (-0,494) - (0,266), basıklık (kurtosis) değeri (-0,778) - (0,526) bulunmuştur. Bu değerler -1 ile +1 aralığında olduğu için (ölçeğin tamamında) verilerin normal dağıldığı kabul edilmiştir. Bu nedenle de analizlerde bağımsız örneklem t- testi ve One Way Anova kullanılmıştır.

Tablo 4.3.1: Normallik analizi

Sağlık ve Güvenlik Farkındalık Ölçeği	İstatistik	Standart Hata
Ortalama	4,0588	0,07517
S.S.	0,68066	
Maksimum	5,00	
Minimum	2,45	
Çarpıklık (Skewness)	(-0,494) - (0,266)	
Basıklık (Kurtosis)	(-0,778) - (0,526)	

4.4 Anova Analizi Bulguları

Yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin farkındalıkları çalışma sürelerine, meslekteki kıdemlerine, yaş gruplarına, yöneticilik yaptıkları eğitim derecesine ve yöneticilikteki kıdemlerine göre anova ile analiz edilmiştir.

H1: Yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin farkındalıkları çalışma sürelerine göre farklılık göstermektedir.

Tablo 4.4.1: Yöneticilerin çalışma süreleri ile okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin değerlendirmeleri arasındaki anova analizi

	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	F	P
Gruplar Arası	1,117	2	1,212	0,303
Grupların İçinde	36,409	79		
Toplam	37,527	81		

Tablo 4.4.1’ de yapılan anova analiz sonucunda $F= 1,212$ $p= 0,303 > 0,05$ değerleri bulunmuştur. Bu sonuca göre yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin farkındalıkları çalışma sürelerine göre farklılık göstermemektedir. Sonuç olarak H1 hipotezimiz desteklenmemektedir.

$P=0,303 > 0,05$ olduğu için H1 hipotezi reddedilir.

H2: Yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin farkındalıkları meslekteki kıdemlerine göre farklılık göstermektedir.

Tablo 4.4.2: Yöneticilerin meslekteki kıdem süreleri ile okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin değerlendirmeleri arasındaki anova analizi

	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	F	P
Gruplar Arası	0,833	2	0,896	0,412
Grupların İçinde	36,694	79		
Toplam	37,527	81		

Tablo 4.4.2’ de yapılan anova analiz sonucunda $F= 0,896$ $p= 0,412 > 0,05$ değerleri bulunmuştur. Bu sonuca göre yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin farkındalıkları meslekteki kıdemlerine göre farklılık göstermemektedir. Sonuç olarak H2 hipotezimiz desteklenmemektedir.

$P=0,412 > 0,05$ olduğu için H2 hipotezi reddedilir.

H3: Yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin farkındalıkları içerisinde buldukları yaş gruplarına göre farklılık göstermektedir.

Tablo 4.4.3: Yöneticilerin içerisinde buldukları yaş grupları ile okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin değerlendirmeleri arasındaki anova analizi

	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	F	P
Gruplar Arası	0,974	3	0,693	0,559
Grupların İçinde	36,553	78		
Toplam	37,527	81		

Tablo 4.4.3' de yapılan anova analiz sonucunda $F= 0,693$ $p= 0,559 > 0,05$ değerleri bulunmuştur. Bu sonuca göre yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin farkındalıkları yaş gruplarına göre farklılık göstermemektedir. Sonuç olarak H3 hipotezimiz desteklenmemektedir.

$P=0,559 > 0,05$ olduğu için H3 hipotezi ret edilir.

H4: Yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin farkındalıkları yöneticilik yaptıkları eğitim derecesine göre farklılık göstermektedir.

Tablo 4.4.4: Yöneticilerin yöneticilik yaptıkları eğitim derecesi ile okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin değerlendirmeleri arasındaki anova analizi

	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	F	P
Gruplar Arası	3,026	3	2,281	0,086
Grupların İçinde	34,501	78		
Toplam	37,527	81		

Tablo 4.4.4' de yapılan anova analiz sonucunda $F= 2,281$ $p= 0,086>0,05$ değerleri bulunmuştur. Bu sonuca göre yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin farkındalıkları yöneticilik yaptıkları eğitim derecesine göre farklılık göstermemektedir. Sonuç olarak H4 hipotezimiz desteklenmemektedir.

$P=0,086>0,05$ olduğu için H4 hipotezi ret edilir.

H5: Yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin farkındalıkları yöneticilikteki kıdemlerine göre farklılık göstermektedir.

Tablo 4.4.5: Yöneticilerin kıdemleri ile okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin değerlendirmeleri arasındaki anova analizi

	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	F	P
Gruplar Arası	0,822	3	0,582	0,629
Grupların İçinde	36,705	78		
Toplam	37,527	81		

Tablo 4.4.5' de yapılan anova analiz sonucunda $F= 0,582$ $p= 0,629>0,05$ değerleri bulunmuştur. Bu sonuca göre yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin farkındalıkları yöneticilikteki kıdemlerine göre farklılık göstermemektedir. Sonuç olarak H5 hipotezimiz desteklenmemektedir.

$P=0,629>0,05$ olduğu için H5 hipotezi ret edilir.

4.5 T-Testi Analizi Bulguları

Araştırmada t-testi analizi yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin değerlendirmelerinin cinsiyete, eğitim seviyelerine ve idari görevlerine göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır.

H6: Yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin farkındalıkları cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.

Tablo 4.5.1: Yöneticilerin Cinsiyet ile okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin değerlendirmeler arasındaki t-testi

Cinsiyet	N	A.O	S.S	t	P
Erkek	67	4,0678	0,63909	0,254	0,800
Kadın	15	4,0182	0,86766		

Yapılan t-testi analizi sonucunda kadın yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin değerlendirmelerinin aritmetik ortalaması (4,0182) ve erkek yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin değerlendirmelerinin aritmetik ortalaması (4,0678) ve ($t = 0,254$, $p = 0,800 > 0,05$) olduğu için kadın çalışanların yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin değerlendirmeleri ile erkek yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin değerlendirmeleri farklılık göstermemektedir. H_6 hipotezimiz desteklenmemektedir. Sonuç olarak hem bayan yöneticiler hem de erkek yöneticiler okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ortalama olarak aynı değerlendirmelerde bulunmuşlardır.

$P = 0,800 > 0,05$ olduğu için H_6 hipotezi ret edilir.

H7: Yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin farkındalıkları eğitim seviyelerine göre farklılık göstermektedir.

Tablo 4.5.2: Yöneticilerin eğitim seviyeleri ile okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin değerlendirmeler arasındaki t-testi

Öğrenim durumu	N	A.O	S.S	t	P
Lisans	74	4,0680	0,66294	0,371	0,712
Yüksek lisans	8	3,9735	0,86669		

Yapılan t-testi analizi sonucunda lisans mezunu olan yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin değerlendirmelerinin aritmetik ortalaması (4,0680) ve yüksek lisans mezunu olan yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve

güvenlik risklerine ilişkin aritmetik ortalaması (3,9735) ve ($t = 0,371$ $p=0,712>0,05$) olduğu için lisans mezunu olan yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin değerlendirmeleri ile yüksek lisans mezunu olan yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin değerlendirmeleri arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. H7 hipotezimiz desteklenmemektedir. Sonuç olarak yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin farkındalıkları eğitim seviyelerine göre farklılık göstermemektedir.

$P=0,712>0,05$ olduğu için H7 hipotezi ret edilir

H8: Yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin farkındalıkları idari görevlerine göre farklılık göstermektedir.

Tablo 4.5.3: Yöneticilerin idari görevleri ile okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin değerlendirmeler arasındaki t-testi

Okuldaki pozisyonunuz	N	A.O	S.S	t	P
Müdür	33	4,0882	0,66085	0,319	0,750
Müdür yardımcısı	49	4,0390	0,69976		

Yapılan t-testi analizi sonucunda müdürlerinin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin değerlendirmelerinin aritmetik ortalaması (4,0882) ve müdür yardımcılarının okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin aritmetik ortalaması (4,0390) ve ($t = 0,319$ $p=0,750>0,05$) olduğu için müdürlerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin değerlendirmeleri ile müdür yardımcılarının okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin değerlendirmeleri arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. H8 hipotezimiz desteklenmemektedir. Sonuç olarak yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin farkındalıkları idari görevlerine göre farklılık göstermemektedir.

$P=0,750>0,05$ olduğu için H8 hipotezi ret edilir.

4.6. KMO Testi

Faktör analizinde örneklem büyüklüğünün uygunluğunu test etmede kullanılır. KMO değerinin 0.50'den düşük çıkması halinde faktör analizine devam edilmez. Bunun KMO değerine bağlı olarak örneklem büyüklüğü hakkında şu yorumlar yapılır:

-0.50-0.60 arası “kötü”,

-0.60-0.70 arası “zayıf”,

-0.70-0.80 arası “orta”,

-0.80-0.90 arası “iyi”,

-0.90 üzeri “mükemmel”.

Tablo 4.6.1: KMO and Bartlett's Test

KMO Örnekleme Yeterliliğinin Ölçümü.	0,888
Bartlett'in Küresellik Testi P	0,000

KMO değerinin 0.50'den düşük çıkması durumunda, daha fazla anketi işleme katmak gerekir.

Tablo 4.6.1'de görüldüğü gibi yapılan analiz sonucunda KMO değeri (0.889) olarak bulunmuştur; bu çalışmadaki 82 kişilik örneklem büyüklüğünün yeterli olduğunu ve Bartlett's testi sonuçları ise ($p < 0.01$); verilerin normal dağılıma sahip göstermektedir.

4.7 Faktör analizi

Faktör analizinde çok karşılaşılan küresellik testi, pratikte pek uygulanmayan ama uygulanması gerekli olan bir testtir. Örneğin varyans analizinde varyansların homojenliği nasıl bir varyans analizi süreci için önemli bir aşama ise faktör analizinde ise küresellik testi için benzer bir misyon olarak ifade edilebilir. Verilerin öncelikle

faktör analizine uygunluğu test edilir, eğer küresellik testi istatistiksel olarak anlamlı bulunursa bu durumda faktör analizine geçilir (Tatlıldil, 2002).

Tablo 4.7:1: Faktör analizi

	Bileşen					
	1	2	3	4	5	6
S1		,426				
S2		,913				
S3		,765				
S4		,773				
S5		,424				
S6	,885					
S7						,480
S8			,509			
S10		,454				
S11				,390		
S12				,364		
S13						,728
S15	,851					
S16			,390			
S17			,582			
S18			,411			
S20			,750			
S21						,697
S22			,383			
S23			,752			
S24						,481
S25			,697			
S26					,400	
S28			,667			
S29					,465	
S30			,633			
S31						,714
S32			,591			
S33	,370					
S34			,356			
S35	,812					
S36					,498	
S37			,571			

Yapılan faktör analizi sonucunda ölçekteki sorular altı faktör altında toplanmış olup;

1. Yangın riskine ilişkin farkındalık faktöründe (1, 2, 3, 4, 5, 10) alt başlıklar bulunmaktadır.
 2. Sağlık ve hijyen riskine ilişkin farkındalık faktöründe (6, 15, 33, 35) alt başlıklar bulunmaktadır.
 3. Yanıcı ve patlayıcı Madde riskine ilişkin farkındalık faktöründe (7, 13, 21, 24, 31) alt başlıklar bulunmaktadır.
 4. Fiziki şartlardan doğan risklere ilişkin farkındalık faktöründe (8, 16, 17, 18, 20, 22, 23, 25, 28, 30, 32, 34, 37) alt başlıklar bulunmaktadır.
 5. Çevresel risklere ilişkin farkındalık faktöründe (26, 29, 36) alt başlıklar bulunmaktadır.
 6. Alet ve ekipman kullanımından doğan risklere ilişkin farkındalık faktöründe (11, 12) alt başlıklar bulunmaktadır.
- Ölçekten (9, 14, 19, 27) numaralı ifadeler hiçbir faktöre yüklenmediği için çıkarılmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE DEĞERLENDİRME

5.1 Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın bu bölümünde eğitim yöneticilerinin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin algılarının belirlenmesi için yapılan çalışmanın bulguları doğrultusunda ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir.

Anket çalışmasına katılım gösteren yöneticilerin demografik özellikleri sonucunda

- Araştırmaya katılan yöneticilerden 6 kişi (%7,3) 20-30 yaş aralığında, 28 kişi (%34,1) 31-40 yaş aralığında 35 kişi (%42,7) 41-50 yaş aralığında ve 13 kişi (%15,9) 51 ve üzeri yaş aralığında bulunmaktadır.
- Yöneticilerin 67'si (%81,7) erkek ve 15'i (%18,3) kadın yöneticiden oluşmaktadır.
- Yöneticilerden 74'ü (%90,2) lisans, 8'i (%9,8) yüksek lisans mezunudur.
- Yöneticilerin buldukları okuldaki çalışma süresi 1-10 yıl aralığında 68 kişi (%82,9), 11-20 yıl aralığında 12 kişi (%14,6), 21-30 yıl aralığında 2 kişidir (%2,4).
- Yöneticilerin buldukları okuldaki pozisyonlarına göre 33 kişi (%40,2) müdür, 49 kişi (%59,8) müdür yardımcısı olarak görev yapmaktadır.
- Yöneticilerin meslekteki kıdem süresi 1-10 yıl aralığında 11 kişi (%14,4), 11-20 yıl aralığında 39 kişi (%47,6), 21-30 yıl aralığında 32 kişidir (%39).
- Yöneticilerin yöneticilik yaptığı eğitim düzeylerine göre dağılımı okulöncesinde 4 kişi (%4,9), ilkokulda 26 kişi (%31,7), ortaokulda 25 kişi (%30,5), lisede 27 kişidir (%32,9).

- Yöneticilerin yöneticilikteki kıdem sürelerine göre dağılımı 1-3 yıl aralığında 18 kişi (%22), 4-6 yıl aralığında 24 kişi (%29,3), 7-10 yıl aralığında 17 kişi (%20,7), 10 yıl ve üzerinde kıdemi olanlar ise 23 kişidir (%28).

Yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin farkındalıkları çalışma sürelerine göre farklılık göstermektedir.

Yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin farkındalıkları meslekteki kıdemlerine göre farklılık göstermektedir.

Yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin farkındalıkları yaş gruplarına göre farklılık göstermektedir.

Yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin farkındalıkları yöneticilik yaptıkları eğitim derecesine göre farklılık göstermektedir.

Yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin farkındalıkları yöneticilikteki kıdemlerine göre farklılık göstermektedir.

Yapılan t-testi analizi sonucunda kadın yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin değerlendirmelerinin aritmetik ortalaması (4,0182) ve erkek yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin değerlendirmelerinin aritmetik ortalaması (4,0678) ve ($t = 0,254$, $p = 0,800 > 0,05$) olduğu için kadın çalışanların yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin değerlendirmeleri ile erkek yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin değerlendirmeleri farklılık göstermektedir. Sonuç olarak hem bayan yöneticiler hem de erkek yöneticiler okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ortalama olarak aynı değerlendirmelerde bulunmuşlardır.

Yapılan t-testi analizi sonucunda lisans mezunu olan yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin değerlendirmelerinin aritmetik ortalaması (4,0680) ve yüksek lisans mezunu olan yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin aritmetik ortalaması (3,9735) ve ($t = 0,371$ $p = 0,712 > 0,05$) olduğu için lisans mezunu olan yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin değerlendirmeleri ile yüksek lisans mezunu olan yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin değerlendirmeleri arasında

anlamli bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin farkındalıkları eğitim seviyelerine göre farklılık göstermemektedir.

Yapılan t-testi analizi sonucunda müdürlerinin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin değerlendirmelerinin aritmetik ortalaması (4,0882) ve müdür yardımcılarının okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin aritmetik ortalaması (4,0390) ve ($t = 0,319$ $p=0,750>0,05$) olduğu için müdürlerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin değerlendirmeleri ile müdür yardımcılarının okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin değerlendirmeleri arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak yöneticilerin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin farkındalıkları idari görevlerine göre farklılık göstermemektedir.

5.2 Öneriler

Öğrencilerin bedensel, ruhsal ve sosyal yönlerden sağlıklı ve güvende olmalarını sağlamak, devam ettirmek, sağlıklı ve güvenli bir ortamda gelişimlerini sürdürmek ve öğrencilerin sağlık ve güvenlik düzeylerini yükseltmek amacıyla eğitim yöneticilerinin yeterli bilince ulaştırılması amacıyla düzenli eğitimler verilmelidir. Öğrencilerin temiz ve bakımlı, çevresel olarak daha güvenli ve sağlık bilinci oluşmuş bir ortamda yaşaması için yöneticiler sorumluluk bilincine sahip örnek davranışlar oluşturmalarıdır.

Yöneticilerin okullarda sağlık ve güvenlik hizmetlerini bir standarda bağlanması ve bu konularda gerekli çalışmaları yapması gerekmektedir. Böylece sağlık ve güvenlik bilinci yerleşmiş olan okullar öğrencilerin davranışlarını ve sonuç olarak başarılarını şekillendirecektir. Getirilen standartlar sürekli izlenerek önleyici tedbirler alınacak ve herhangi bir sağlık ve güvenlik problemi oluşmadan uygun maliyetlerle önlemleri alınabilecektir.

Okul ortamında öğrencilerin yaşlarından dolayı kazaların oluşma olasılığı yüksektir. Oluşabilecek kazalarda zararın en aza indirilip güvenli bir okul oluşturmak adına okulun bütün personellerinin katıldığı sağlıklı ve güvenli okul oluşturma

eğitimleri yapılmalı, sağlığın güvenliğin değerini, önemini anlatan konular ders olarak işlenmeli, öğrenciler bilgilendirmelidir.

Başarılı bir okul için sağlıklı ve güvenli bir okul vresi gerekir. Okul vresi, gerek öğrencilerin gerekse öğretmenlerin güvenliğini, sağlığını, davranış ve alışkanlıklarını, çalışma ve öğrenme verimliliğini olumlu veya olumsuz yönde etkileyebilen bir ortamdır. Yöneticiler bu verimliliği olumlu yönde etkilemek adına okul vresinde gerekli sağlık ve güvenlik önlemlerini almak için çalışmalar yapmalıdır.

Okul ncesi ve ilköğretim ğrencilerinin fiziki özellikleri takip edilerek okul düzenlemesi yapılmalı ve oluşabilecek sağlık ve güvenlik problemlerinin önüne geçilmelidir. Belirli periyotlarla boy ve vücut ağırlıklarının llmesi ve uygun standartlar ile değerlendirilerek ocuk tuvaletleri, lavabolar, merdivenler, sıralar ve masalar gibi öğrencilerin içinde buldukları alanlar fiziki özelliklerine uygun olarak göre oluşturulmalıdır.

Okul sağlığı ve güvenliği hizmetleri toplumun genel sağlık ve güvenlik hizmetlerinin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilmelidir ve okullarda bulunan tüm bireylerin algılarının bu doğrultuda olması için eğitimler verilmelidir. Ayrıca bu eğitimlerde sağlık personeli, ğretmen ve velilerin işbirliği mutlaka sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akar, İ. (2004). "Öğrenci Davranışını Etkileyen Etmenler", Zeki Kaya, (Der.), Sınıf Yönetimi, (Pegem Yayıncılık, 2004), 27: 19-42.
- Ak, Ş. Çelen, Ü. Özen, Y. Tabak, RS. Piyal, B. (2006) "Ankara Merkez İlçeler İlköğretim Okulları Çalışanlarının Sağlık Davranışları" *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 5(2): 83-93.
- Aksoy, H.H., Aksoy, N. (2003) "Okullarda Krize Müdahale Planlaması". *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 36: 37-49.
- Curl, R. S. (1999). *Building owner's and Manager's Guide: Optimizing Facility*. USA: The Fairmont Press, Inc, 2.
- Çelik, K. (2004). "Eğitimde Acil Durum Yönetimi Model Önerisi Ve Uygulanabilirliği Araştırması". Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 50-59.
- Çetik, H. (2004). "Ankara'da Sosyoekonomik Düzeyleri Farklı Olan Üç Lisenin Birinci Sınıf Öğrencilerinde Tüm Nedenlerden Yaralanma Sıklığı" H.Ü.Halk Sağlığı Hemşireliği Programı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Çocuk Haklarına Dair Sözleşme. http://www.unicef.org/turkey/crc/_cr23a.html
Erişim Tarihi:15.10.2017.
- Dolan, J. (2010). "Review Of Security in School Design İn İreland", *School Safety and Security*, (OECD publishing), 68.
- Dönmez, B. (2001). Okul güvenliği sorunu ve okul yöneticisinin rolü. *Kuram ve uygulamada eğitim yönetimi*, 7(25): 63-74.
- Dwyer, K. ve Osher, D. (2000). "Safe Guarding our Children: An Action Guide". D.C: U. S. Departments of Education and Justice, American Institutes for Research, Washington.
- Ergüder, B. ve Yertutan, C. (2005). İlköğretim okullarında öğrencilerin uğradıkları kazaların incelenmesi. H.Ü. Ev Ekonomisi Y.O. Yayınları No: 13, Araştırma Serisi: 13, Berkay Ofset, Ankara

- Güven, M. (2002). "Okul Güvenliğinde Psikolojik Danışmanların Rolü ve Görevleri". Eğitim Araştırmaları, 9: 67-72.
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü, Devlet Planlama Teşkilatı ve Avrupa Birliği, Ankara: 2003.
- Havlinova, M. (2002). Chech Republic-The Health Promoting School Model. In Jensen, B. B. & Simovska, V. (Eds.). Models of Health Promoting Schools in Europe. Copenhagen: International Planning Committee (IPC), 10.
- Healthy School Network (2007). Guide to School Design: Healthy and High Performance Schools. www.healthyschools.org. [Erişim tarihi: 23.03.2017].
- Hikmet, P. (1997). Okul Sağlığı. Bertan M, Güler Ç. (eds) Halk Sağlığı Temel Bilgiler (içinde) Güneş Kitabevi, Ankara, 210-224.
- Hull, B. (2000). Be Prepared for the Crisis, American School and University. Vol: 72, 9: 313-315.
- Işık, H. (2004). "Öğrenme Ortamlarının Fiziksel Düzeni", Mehmet Şişman, Selahattin Turan (Der.), Sınıf Yönetimi, Öğreti, Ankara: Pegem Yayınları, 11-24: 12.
- Işık, H. (2004). "Okul Güvenliği: Kavramsal Bir Çözümleme". Milli Eğitim Dergisi, Ankara, 164
- Kadel, S., Watkins, J., Follman, J. ve Hammond, C. (1999) Reducing School Violence, 36.
- Kadıoğlu, S., Edisan, Z. ve Kadıoğlu, F. (2012). Okul Sağlığı Tarihçesinden Bir Yaprak: M.Cemal'in "Yeni Mektep Hıfzıssıhhası" Kitabı. Lokman Hekim Journal, 2(3):58-72.
- Karal, D. (2011). "Korkmadan Öğrenmek: Okul ve Okul Çevresi Güvenliği". Uluslararası Stratejik Araştırmalar Merkezi 11-06, 9.

- Karasar, N. (2005). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. Ankara, 77.
- Leach, S. (2006). How to be a successful secondary teacher. Britain: Continuum International Publishing Group, 72.
- Luecke, R. (2008) Kriz Yönetimi. Çeviri (Önder Sarıkaya), İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 48.
- Mendall, M. J. ve Heath, G. A. (2005). Do indoor pollutants and thermal conditions in schools influence student performance? A critical review of the literature. Indoor Air Journal. Vol. 15, 27-32.
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2011). Çevre Sağlığı, Okul Sağlığı, Ankara, 8-19. http://okulsagligi.meb.gov.tr/image/images/files/cevre_okul_saglik_modul.pdf, [Erişim Tarihi: 23.06.2017].
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2009). “Yangın Önleme ve Söndürme Yönergesi” http://mevzuat.meb.gov.tr/html/9_0.html?KeepThis=true&TB_iframe=true&height=600&width=750, [Erişim Tarihi: 13.05.2017].
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2009). “Okullardaki Ortak Kullanım Alanlarının Hijyeni Genelgesi”, http://mevzuat.meb.gov.tr/html/okulortakkul/okulortakkul_0.html, [Erişim Tarihi: 20.05.2017].
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2007) “Okul Kantinlerinin Denetimi ve Uyulacak Hijyen Kuralları Genelgesi” http://mevzuat.meb.gov.tr/html/1008_0.html, [Erişim Tarihi: 20.06.2017].
- Millî Eğitim Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı (2016) “Okul Sağlığı Hizmetleri İşbirliği Protokolü”,http://okulsagligi.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_03/03100113_OKUL_SAYLIYI_HYZMETLERY_YYBYRLYYY_PROTOKOLY.pdf, [Erişim Tarihi: 15.04.2017].
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2014) Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, s. 25
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2011) “Çevre Sağlığı, Okul sağlığı, 850CK0026”, Ankara s18-19

- Millî Eğitim Bakanlığı İnşaat ve Emlak Dairesi Başkanlığı, (2015), Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu, s 37.
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2011) , Özel Öğretim Kurumları Standartlar Yönergesi, s. 7
- Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yönetici ve Öğretmenlerinin Norm Kadrolarına İlişkin, 2014: 2
- Mukaddes, M. N. (2002) “Ergenlik Çağı Ruhsal Gelişim Özellikleri”, Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi, Nobel Tıp Kitapevi, İstanbul, 15-20
- Özcebe, H., Ulukol, B., Mollahaliloğlu S., Yardım, N. ve Kahraman, F. (2008). Sağlık Hizmetlerinde Okul Sağlığı Kitabı. T.C. Sağlık Bakanlığı Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkezi Başkanlığı Hıfzıssıhha Mektebi Müdürlüğü. Yücel Ofset, Ankara.
- Özcebe, H. (2006). Yaralanma Kontrol ve Korunma Programları ve Güvenli Toplumlar. Halk Sağlığı Temel Bilgiler, Ankara.
- Özer, N. ve Dönmez, B. (2007). “Okul Güvenliğine İlişkin Kurumsal Etkenler ve Alınabilecek Önlemler”, Milli Eğitim, Sayı: 173, 303.
- Özgünay, Y., Öge, İ. ve Kütük, Z. (1999). <http://arsiv.sabah.com.tr/1999/02/24/r01.html>, [Erişim Tarihi: 15.05.2017].
- Öztürk, M.C. ve Dicle, A. (2004). “Okul Dönemindeki Çocukların Sağlık Durumlarının Belirlenmesi Milli Eğitim Dergisi, Yaz, 163.
- Pekcan, H., Güler. Ç. ve Akın, L. (Edu), (2006). Okul Sağlığı Halk Sağlığı (Temel Bilgiler), Güneş Kitapevi. Ankara, 210-224, 454-469.
- Rayner, A. J. (2005). Overview of the possible causes of SBS and recommendations for improving the internal environment. In Rastron, J. (Ed.). Sick Building Syndrome: Concepts, Issues and Practice. USA: E&FN SPON, Routledge
- Schneider, M. (2002). Do School Facilities Affect Academic Outcomes? Washington: National Clearinghouse for Educational Facilities (ERIC No: ED470979).
- Shafii, M. ve Shafii, S.L. (2005).)School Violence, (Washington:American Psychiatric Publishing), 26.

- Şişman, M. ve Turan, S. (2005). Eğitim Ve Okul Yönetimi, Eğitim ve Okul Yöneticiliği El Kitabı. Pegem A Yayıncılık, Ankara, 109.
- Tatlıdil, H. (2002). Uygulamalı çok değişkenli istatistiksel analiz, Akademi Matbaası, Ankara.
- TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu), www.tuik.gov.tr, [Erişim Tarihi: 20.03.2017].
- Yüceer, B. (2002). Türk Silahlı Kuvvetlerinde Okul Sağlığı Hizmetleri ve Model Geliştirmesi, Uzmanlık Tezi, Ankara.
- Zara, A. (2012). Çocuk İhmali ve İstismarı, (pdf). www.aytenzara.com, [Erişim Tarihi: 23.05.2017].
- <http://www.usakhabermerkezi.com/guncel/ders-gordukleri-sinifin-tavan-sivasi-coktu-6-ogrenci-yaralandi-h10465.html>, [Erişim Tarihi: 24.08.2017].
- <http://www.haberturk.com/gundem/haber/1353773-muglada-demir-parmaklik-cocugun-eline-saplandi>, [Erişim Tarihi: 20.04.2017].
- <https://www.haberler.com/silopi-de-merdiven-korkuluklari-devrildi-10-6849190-haberi/>, [Erişim Tarihi: 10.06.2017].
- <http://www.hurriyet.com.tr/cerkezkoymde-kotu-koku-nedeniyle-maskeli-egit-40365779> [Erişim Tarihi: 15.06.2017].
- <http://www.haberkale.com/haber/-7542.html>, [Erişim Tarihi: 10.05.2017].
- <http://www.iha.com.tr/haber-yozgatta-45-ogrenci-zehirlendi-92067/>, [Erişim Tarihi: 03.07.2017].
- http://mevzuat.meb.gov.tr/html/ilkveokuloncyon_0/yonetmelik.pdf, [Erişim Tarihi: 15.15.2017].
- <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/24.html>, [Erişim Tarihi: 15.03.2017].
- <http://www.memurlar.net/haber/551933/okullardaki-fiziksel-guvenlik-tehlikesi.html>, [Erişim Tarihi: 15.07.2017].
- <http://www.milliyet.com.tr/lavabo-kurbani-efe-icin-275-bin-tl-gundem-1634362/>, [Erişim Tarihi: 23.05.2017].

[https://www.ntv.com.tr/turkiye/kantinden-tost-yiyen-14-ogrenci-hastanelik-
oldu,gYnGFDFsnkC8ib1pPu6hoA](https://www.ntv.com.tr/turkiye/kantinden-tost-yiyen-14-ogrenci-hastanelik-
oldu,gYnGFDFsnkC8ib1pPu6hoA), [Erişim Tarihi: 03.06.2017].

[http://www.bursadabugun.com/haber/bursa-da-sinifta-dolabin-altinda-kalan-yusuf-
un-doktorundan-aciklama-geldi-872652.html](http://www.bursadabugun.com/haber/bursa-da-sinifta-dolabin-altinda-kalan-yusuf-
un-doktorundan-aciklama-geldi-872652.html), [Erişim Tarihi: 20.05.2017].

<http://www.hurriyet.com.tr/okulda-1inci-kat-penceresinden-dusen-ogrenci-40277474>,
[Erişim Tarihi: 20.05.2017].

[http://www.sabah.com.tr/yasam/2010/06/04/okulun_kapisina_kafasi_sikisan_ogrenci
_oldu](http://www.sabah.com.tr/yasam/2010/06/04/okulun_kapisina_kafasi_sikisan_ogrenci
_oldu), [Erişim Tarihi: 23.05.2017].

<http://www.teachernet.gov.uk/wholeschool/healthandsafety/schoolsecurity/wgss/>,
[Erişim Tarihi: 19.05.2017].

EKLER

Ek - 1. Kişisel Bilgiler Formu

Ek - 2. Sağlık ve Güvenlik Algısı Ölçeği

Ek - 3. Milli Eğitim müdürlüğü anket çalışma izni

Ek - 4. Valilik oluru

Ek - 5. Etik kurulu toplantı kararı

Ek – 1

Saygıdeğer Okul Yöneticileri,

Aşağıdaki ifadeler sizin, iş yerlerindeki sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin algınızı belirlemeye yönelik olup anket gönüllülük esasına göre yapılır. Soruları, ilgili maddenin sizin için sağlık ve güvenlik riski açısından ne derece önemli olduğunu düşünerek cevaplandırınız. Elde edilecek sonuçlar tamamen bilimsel bir araştırma için kullanılacaktır. Ankete isminizi yazmayınız. Lütfen hiçbir maddeyi boş bırakmayınız. Vaktinizi ayırıp katkıda bulunduğunuz için teşekkür ederiz.

DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

1- Kaç Yaşındasınız?	☐ 20-30 Yaş	☐ 31-40 Yaş	☐ 41-50 Yaş	☐ 51 ve Üstü
2- Cinsiyetiniz	☐ Erkek	☐ Kadın		
3- Öğrenim Durumunuz	☐ Lisans	☐ Yüksek lisans	☐ Doktora	
4- Bulduğunuz Okuldaki Çalışma Süreniz	☐ 1-10 yıl	☐ 11-20 yıl	☐ 21-30 yıl	
5- Bulduğunuz Okuldaki Pozisyonunuz	☐ Müdür	☐ Müdür Yardımcısı		
6- Meslekteki Kıdeminiz	☐ 1-10 yıl	☐ 11-20 yıl	☐ 21-30 yıl	
7. Yöneticilik yaptığınız eğitim düzeyi	☐ Okul öncesi	☐ İlkokul	☐ Ortaokul	☐ Lise
	(Birden fazla eğitim düzeyinde görev alıyorsanız lütfen işaretleyiniz)			
8. Yöneticilikteki kıdeminiz	☐ 1-3 yıl	☐ 4-6 yıl	☐ 7-10 yıl	☐ 10 yıl ve üstü

Ek - 2

		Önemli değil	Az önemli	Orta düzeyde önemli	Kısmen önemli	Çok Önemli
1	Yangın alarm butonları arızaları	1	2	3	4	5
2	Acil çıkış kapılarına ulaşımın zor olması					
3	Yangın merdivenlerine ulaşımın zor olması					
4	Acil durum yönlendirme levhalarının yetersiz olması					
5	Uygun yangın söndürme cihazlarının bulunmaması					
6	İlk yardım dolaplarının eksikliği					
7	Kazan dairelerinde yanıcı ve patlayıcı maddeler bulundurma					
8	Islak zemin					
9	Çalışma ve dolaşım alanlarındaki çöpler					
10	Elektrik, priz kablo ve düğmelerindeki arızalar					
11	Alet ve ekipmanların yetkisiz kişiler tarafından kullanılması					
12	Alet ve ekipmanların yetkili personelin kullanımına uygun tasarlanmaması					
13	Tehlikeli maddelerin kilitli bir yerde muhafaza edilmemesi					
14	İçme suyu tahlillerinin düzenli yapılmaması					
15	Yemekhane ve oturma yerlerindeki temizliğin yetersiz olması					
16	Aydınlatma sisteminin yeterli düzeyde olmaması					
17	Isıtma sisteminin yetersiz veya aşırı olması					
18	Havalandırma sisteminin yetersiz olması					
19	Sınıfların yapılan aktiviteler için yetersiz olması					
20	Okul duvar ve kaplamalarının-boyalarının bozuk veya yetersiz olması					
21	Tehlikeli alanların kimse yokken kilitli olmaması					
22	Tırabzanların gerekli standartlarda olmaması					
23	Dışa bakan cam ve pencereler için önlem alınmaması					
24	Sigara içilmez levhalarının yetersiz olması ve görünebilecek yerlere asılmaması					
25	Dolaşma yerleri ve yaya yollarında takılma-kayma-düşmeye karşı önlem alınmaması					
26	Yaya yürüyüş yollarının açık bir şekilde belirlenmemesi					
27	Ziyaretçi kabulü için ayrı bir yerin olmaması					
28	Giriş ve dış duvarların yeterli yükseklikte olmaması					
29	Dış aydınlatmanın yetersiz olması					
30	Kırılabilir çatı alanları ve yüzeyler için ikaz levhalarının eksikliği/olmaması					
31	Laboratuvarlardaki kimyasallar için gerekli önlemlerin alınmaması					
32	Spor salonları için koruyucu önlemlerin alınmaması					
33	Kantinlerde hijyen yönünden gerekli önlemlerin alınmaması					
34	Merdiven genişliğinin yetersiz olması ve kaymaya karşı alınması gereken önlemlerin eksikliği					
35	Laboratuvarların hijyen açısından istenilen seviyede olmaması					
36	Okul çıkışları ve çevre trafiğindeki düzensizlik					
37	Öğrenci ve personel çalışma alanlarındaki ergonomi eksikliği					

T.C.
ÇANKIRI VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 57270673-600-E.6485515
Konu: Anket Çalışması

23.06.2015

İlgi:Valilik Makamının 23.06.2015 tarih ve 6438437 sayılı makam onayı.

Çankırı Karatekin Üniversitesi Yapraklı Meslek Yüksekokulu İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği bölümünde Öğretim Görevlisi olarak görev yapmakta olan Fahri OLUK 'un 18/06/2015 tarih ve 6297187 sayılı başvurusunda bulunan anket çalışmasının okul yöneticilerine uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir. Anketin uygulama aşamasında gerekli hassasiyetin gösterilmesi hususunda;

Gereğini rica ederim.

Yusuf YAZICI
İl Millî Eğitim Müdürü

EKİ:
1-Valilik Makam Onayı
2-Anket Örneği

DAĞITIM:
1-Merkez ve Merkeze Bağlı Tüm Okul Müd.

Belgenin Aslı Elektronik İmzalıdır
24.6/2015
Musa KEFLİ
Memur

Cumhuriyet Mh. Park Sok. İnkılapçı Köşkü K:2
Elektronik AĞ: <http://cankiri.meb.gov.tr>
e-posta: arge18@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: AR-GE Birimi
Tel: (0 376) 213 13 34
Faks: (0 376) 213 10 16

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksuyu.meb.gov.tr> adresinde: a734-62ca-3ee2-9b5c-b5f8 kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
ÇANKIRI VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 57270673-600-F.6438437
Konu: Anket Çalışması

23.06.2015

VALİLİK MAKAMINA

Çankırı Karatekin Üniversitesi Yapraklı Meslek Yüksekokulu İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği bölümünde Öğretim Görevlisi olarak görev yapmakta olan Fahri OLUK'un 18/06/2015 tarih ve 6297187 sayılı başvurusunda bulunan anket çalışmasının okul yöneticilerine uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Yusuf YAZICI
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
23.06.2015
Zafer ENGİN
Vali a.
Vali Yardımcısı

EKİ:

- 1-Karatekin Üniversitesi Etik Kurulu Kararı (2 sayfa)
- 2-Anket Örneği
- 3-Anket Uygulanması İzin Dilekçesi

Çankırıyeter Mh. Park Sok. Hükümeti Karanğı K:2
Elektronik Ağ : <http://www.cankiri.meb.gov.tr>
e-posta: argel8@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: AR-GE Birimi
Tel: 03761213 13 34
Faks: 03761213 10 16

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evrak.sirgazi.meb.gov.tr> adresinden: 31a9-634e-3fd2-8d82-bb46 kodu ile teyit edilebilir.

T.C
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
ETİK KURULU TOPLANTI KARARI

Toplantı Tarihi : 27.05.2015
Toplantı Sayısı : 2015/ 05

GÜNDEM :

2. Üniversitemiz Yapraklı Meslek Yüksekokulu' nun 15.05.2015 tarih ve 11337 sayılı yazısına istinaden;

Meslek Yüksekokulu Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Programı Öğr. Gör. Fahri OLUK' un ilimiz Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı okullardaki idari personele yönelik olarak uygulamayı planladığı "Eğitim Yöneticilerinin Okullarda Bulunan Sağlık ve Güvenlik Risklerine İlişkin Algıları" konulu anket çalışmasının Etik Uygunluğunun görüşülmesi.

KARAR :

2. Üniversitemiz Yapraklı Meslek Yüksekokulu' nun 15.05.2015 tarih ve 11337 sayılı yazısına istinaden;

Meslek Yüksekokulu Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Programı Öğr. Gör. Fahri OLUK' un ilimiz Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı okullardaki idari personele yönelik olarak uygulamayı planladığı "Eğitim Yöneticilerinin Okullarda Bulunan Sağlık ve Güvenlik Risklerine İlişkin Algıları" konulu anket çalışmasının Etik Uygunluğunun görüşülmesi sonucunda, anketin başındaki ilk paragrafta "Anketler gönüllük esasına göre yapılır" ibaresinin eklenip, kişisel bilgiler kısmında istenen cinsiyetiniz bilgisinin seçenekleri erkek - kadın olarak düzenlenip, metinde alıntı varsa mutlaka kaynakların eklenip, ilgili düzenlemeler yapıldıktan sonra Etik Uygunluğuna,

Toplantıya katılanların oy birliği ile karar verilmiştir.

T.C
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
ETİK KURULU TOPLANTI KARARI

Toplantı Tarihi : 27.05.2015
Toplantı Sayısı : 2015/ 05

İMZA
Prof. Dr. Osman Nuri ŞARA
Komisyon Başkan Vekili

İMZA
Prof. Dr. Mehmet ÇAKIR
Üye

İMZA
Prof. Dr. Osman Nuri ŞARA
Üye

İMZA
Yrd. Doç. Dr. Burçin CANAR
Üye

İMZA
Doç. Dr. Oral DÜZDEMİR
Üye

İMZA
Av. İknur CEYLAN
Üye

İMZA
Doç. Dr. M.Nuri ÖNER
Yedek Üye

~~ASLI GİBİDİR~~
~~Yolcan KAHVECİ~~
~~Elgizaver İstamenti~~

ÖZGEÇMİŞ

Fahri OLUK

Abdülhalık Renda Mahallesi Ballıca Kampüsü Yapraklı MYO A blok ÇANKIRI

fahrioluk@karatekin.edu.tr

A. EĞİTİM

Yüksek Lisans: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi Ortak Programı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı Eğitim Yönetim ve Denetimi Bölümü, 2018, İstanbul

Lisans: Dumlupınar Üniversitesi, Simav Teknik Eğitim Fakültesi, Makine Eğitimi Bölümü, 2004, Kütahya

B. MESLEKİ DENEYİM

2012-2015 İstanbul Küçükçekmece Kaymakamlığı, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, Sosyal Yardım ve İnceleme Görevlisi.

2015 Kırıkkale Valiliği, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, Sosyal Yardım ve İnceleme Görevlisi.

2015- Çankırı Karatekin Üniversitesi Yapraklı Meslek Yüksekokulu Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü İş Sağlığı ve Güvenliği Programı, Öğretim Görevlisi (Halen)